

Cumhuriyetin İlanından Sonra Hazırlanan Yabancı Uzman Raporlarına İlişkin Öğretmen, Okul Yöneticisi ve Akademisyen Görüşlerinin İncelenmesi*

Elif Kaya**

Özge Can Aran***

Öz

Araştırmada, Cumhuriyet'in ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı eğitim uzmanlarından John Dewey, Beryl Parker ve Kate V. Wofford'un raporlarına ilişkin sınıf öğretmeni, okul yöneticisi ve akademisyen görüşleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında öncelikle yabancı uzmanların ilkökul kademesine ilişkin sundukları görüş, tespit ve önerilerinde ortak ve farklı olan noktalar belirlenmiş, daha sonra belirlenen noktalara ilişkin öğretmen, okul müdürü ve akademisyenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynaklarını; yabancı uzman raporları, Aynkara'nın köy/mahalle, ilçe merkezi ve şehir merkezindeki okullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ve okul müdürleri ile üniversitelerde görev yapan akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, doküman incelemesi, anket ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri betimsel istatistikler (frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma) kullanılarak, nitel verileri ise içerik analizi yöntemi ile analiz

* Bu makale Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Uzman, Şabanözü Şehitler İlkokulu, Çankırı/Türkiye, elif_kaya00@hotmail.com, orcid.org/0009-0008-2197-7394.

*** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye, ozgecann@hacettepe.edu.tr, orcid.org/0000-0003-3229-4325.

edilmiştir. Doküman incelemesi sonuçları, Cumhuriyet'in ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı eğitim uzmanlarının raporlarında öğretim programları, sağlık uygulamaları, okul sistemi, okulun fiziki koşulları, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme boyutlarına değinildiğini göstermektedir. Bu boyutlara yönelik sınıf öğretmeni, okul müdürü ve akademisyenlerden elde edilen veriler ise, yabancı uzman görüş, tespit ve önerilerinin günümüzde bazı açılardan halen geçerliğini koruduğunu ve eğitim sistemimizde iyileştirilmesi gereken noktalar olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Temel eğitim, ilkokul, Dewey, Parker, Wofford.

Investigation of Opinions of Teachers, School Principals and Academicians on the Reports Prepared by Foreign Experts after the Proclamation of The Republic

Abstract

This study examines the opinions of classroom teachers, school administrators, and academicians based on the reports of foreign education experts such as John Dewey, Beryl Parker, and Kate V. Wofford, who were invited to the Republic of Turkey shortly after its establishment. Firstly, in the study, the common and different views, findings, and recommendations of foreign experts on primary education were identified. Secondly, opinions of teachers, school principals, and academicians regarding the identified points were consulted. The research employs a descriptive method. The data sources of the research were the reports of foreign experts, classroom teachers and school principals working at schools in villages/neighborhoods, district centers and city centers in Ankara, as well as the academicians working at different universities. The research data was collected through document review, surveys and interviews. The quantitative data of the study were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation), while the qualitative data were analyzed using content analysis. The results of the document review indicate that the reports of foreign education experts who are invited to the Republic of Turkey point out teaching programs, health practices, the school system, the physical conditions of schools, the teaching-learning process and the measurement-evaluation dimensions. The data obtained from classroom teachers, school principals and academicians regarding these dimensions show that some opinions, findings, and recommendations proposed by the foreign experts are still valid today, which highlights the areas that need improvement in our education system.

Keywords: Primary education, elementary school, Dewey, Parker, Wofford.

Giriş

Ülkemizde Cumhuriyet'in ilanından sonra birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenilik çalışmaları yürütülmüştür. Yeni kurulan devletin, çağdaşlaşma yolunda atılan adımların, yapılan inkılapların halk tarafından benimsenmesinde eğitim alanındaki bu yenilikler büyük rol oynamıştır.¹ Düzenlenen Maarif Kongreleri, Milli Eğitim Şuraları gibi eğitim paydaşlarının katıldığı toplantılarda eğitim açısından ülkenin bulunduğu durumun değerlendirmesi yapılmış ve çeşitli inkılapların yapılması, çağdaş eğitim kurumlarının açılması yönünde kararlar alınmıştır. Ülkenin eğitim sisteminin iyileştirilmesine ilişkin kararların alınmasında 1924-1950 yılları arasında yurtdışından davet edilen eğitim uzmanlarının görüşleri önemli bir yere sahiptir. Her biri kendi alanlarında ihtisas sahibi olan bu uzmanlar, ülkenin mevcut eğitim durumunu bizzat yerinde gözleme olanağı bulmuş ve bu gözlemlerine göre durum değerlendirmesi ve önerilerini içeren raporlar sunmuşlardır.

Alan yazında uzmanların ülkemize davet edilme dönemlerine ilişkin, birinci ve ikinci dönem çağrılan uzmanlar olarak bir sınıflandırma yapıldığı görülmektedir. Birinci dönem olarak adlandırılan Cumhuriyet Halk Fırkası yönetiminde John Dewey, Alfred Kuhne, Omer Buyse, Albert Malche, Amerikan heyeti ve Beryl Parker bulunurken; ikinci dönem olarak bilinen Demokrat Parti döneminde isimleri; Watson Dickerman, John Rufi, Kate Vixon Wofford, Lester Beals, Ellsworth Tompkins, Roben Maske, M.Costat, Elizabeth S. Gorvine, ICA ve J. Orizet olan eğitim uzmanları davet edilmiştir². Bu uzmanlar eğitim sisteminin çeşitli kademelerine ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Cumhuriyet dönemi itibarıyla eğitim sistemimizin geliştirilmesi amacıyla ülkemize davet edilen John Dewey, Beryl Parker, Kate V. Wofford gibi yabancı eğitim uzmanlarının raporlarında ilkokullara ilişkin görüşlere yer verildiği görülmüştür. Araştırma kapsamında bu üç uzmanın ilkokullara ilişkin görüş ve tespitleri temel alınmıştır.

1. Kuramsal Temeller

Bir toplumun eğitim sistemi içerisindeki ilk basamak olan ilkokul, sonraki eğitim basamaklarına yön vermesi bakımından örgün eğitimin önemli bir

1 Erol Kapluhan, "1921 Maarif Kongresi'nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi", *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 4, sayı 8, 2014.

2 Z. Tangülü - O. Karadeniz - S. Ateş, "Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemimizde Yabancı Uzman Raporları 1924-1960", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, cilt 9, sayı 5, 2014, s. 1895-1910.

basamağı olarak kabul edilir³. Çocukların topluma uyumuna hizmet etmeye ve sosyal, duyuşsal, psikomotor veya bilişsel becerilerin gelişmesine yardımcı olan ilkokulların işlevi toplumun oluşturulmasında büyük bir öneme sahiptir⁴. Çocuklar, toplumun bir parçası olma yolundaki becerileri hayatının ilk eğitim kademesi olan temel eğitim düzeyinde görme ve uygulama fırsatını yakalar. Cumhuriyet dönemi itibarıyla ülkemize farklı ülkelerden eğitim sistemimize dair görüş ve önerilerini belirtmek amacıyla davet edilen John Dewey, Beryl Parker ve Kate V. Wofford' un Millî Eğitim Bakanlığı'na vermiş oldukları raporlar incelendiğinde; ilkokulların durumuna ilişkin önemli görüş ve öneriler ortaya koydukları görülmektedir.⁵

1.1. John Dewey'in Eğitim Anlayışı ve Türkiye Maarifi Hakkında Görüşleri

20. yüzyılın ilk yarısında öne çıkan önemli bir Amerikan eğitim filozofu olan ve Eğitim ve felsefe alanında yaptığı çalışmalar ile tanınan, ilerlemecilik felsefesi ve demokratik eğitim düşüncesinin savunucusu olan John Deweydir⁶⁷. Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni kurulduğu dönemde Dewey'in ilerlemeci eğitim felsefesi ile genç Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşturmak istediği demokratik toplum bilincinin birbirleriyle ilişkili olduğu söylenebilir⁸. Demokrasi sisteminde nasıl bir eğitim uygulanacağı konusunda fikirlerinin alınması amacıyla dönemin Millî Eğitim Bakanı İsmail Safa Özler tarafından mektuplar aracılığıyla John Dewey ülkemize davet edilmiş; fakat Dewey, Millî Eğitim Bakanı Vasıf Çınar döneminde gelebileceğini bildirmiştir⁹. 1924 yılında yaptığı

- 3 G. B. Karaduman, "1924-2018 Programlarına Genel Bir Bakış", *Geçmişten Günümüze İlkokul Programları 1924-2018* (içinde), ed. G. B. Karaduman - G. Kuru - M. Şen - Z. A. Ertaş - E. Akcan - A. A. Erbaş, Pegem Akademi, 2021, s. 1.
- 4 O. C. Adıgüzel - O. Ergünay - S. T. Dalioğlu, "İlkokulların Günümüz ve Gelecekteki İşlevlerinin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi", *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, cilt 7, sayı 4, 2016, s. 396-421.
- 5 Ç. Budak, "Türkiye'de ilkokul programları ve yabancı uzmanların ilkokul programlarına olan etkisi 1923-1960", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 2010.
- 6 K. Bakır, *Demokratik Eğitim: John Dewey'in Eğitim Felsefesi*, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2025.
- 7 R. B. Westbrook, *John Dewey and American Democracy*, Ithaca, Cornell University Press, 1991.
- 8 Y. C. Alptekin, "Progressive Education Be Translated into a Progressive Idea?: Dewey's Report on Turkish Education 1924", *International Journal of Progressive Education*, 2006, s. 9-21.
- 9 B. Ata, "1924 Türk Basını Işığında Amerikalı Eğitimci John Dewey'in Türkiye Seyahati", *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 21, sayı 3, 2001, s. 193-207.

ziyaretinde İstanbul, Ankara, Adana, Erzurum gibi birkaç ilde incelemelerde bulunan Dewey, bu incelemeler doğrultusunda iki rapor hazırlamıştır. Henüz ülkeden ayrılmadan önce sunulan ilk raporu daha çok eğitime ayrılacak bütçe ve harcama alanlarının hangi noktalar olacağı üzerinedir. Daha kapsamlı bir şekilde hazırlanan ikinci rapor, Türk eğitim sistemine ilişkin tespit ve önerilerini içermektedir.¹⁰ 1939 tarihli “Türkiye Maarifi Hakkında Rapor” adlı hazırladığı raporda,¹¹ temel eğitim-öğretim sorunları üzerinde durulmuştur. Raporun içeriğine bakıldığında plan-programa, okul sistemine, öğretmenlerin yetiştirilme sistemine ve okulların fiziki koşullarına ilişkin noktalar, göze çarpan önemli hususlardır.

1.2. Beryl Parker’ın Eğitim Anlayışı ve Türkiye Maarifi Hakkında Görüşleri

İkinci Dünya Savaşı dönemi öncesinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilkokullarda inceleme yapmak ve bununla ilgili bir rapor hazırlamak üzere ülkemize gelen Beryl Parker,¹² John Dewey’in eğitim felsefesinin izlerinin görüldüğü eğitim alanında yayınladığı eserleriyle tanınan Amerikalı bir eğitim uzmanıdır. Dewey’in felsefesinden hareketle, Parker da öğrenci yaşantılarına odaklanan çağdaş öğrenme ortamlarının oluşturulmasının gerekliliğini savunmuştur. Özellikle çocuk gelişimi üzerine çalışmaları bulunan Parker, ülkemizde yaptığı ilkokullara ilişkin gözlemlerinin sonucunda elde ettiği görüş ve tespitleri ile bilinmektedir.¹³ Bu bağlamda, ülkemiz eğitim sistemine dair değerlendirmelerinde ele aldığı noktalar hazırladığı raporda sunulmuştur. Parker’ın, Türkiye ilkokulları hakkında görüş ve önerilerini içeren “Türkiye’de İlk Tahsil Hakkında Rapor” adlı çalışması dört bölüm elli sekiz sayfadan oluşmaktadır.¹⁴

10 Güçlüo I, K., “John Dewey Raporundan Esintiler”, *Eğitim ve Bilim*, cilt 9, sayı 53, 2015: 4-7.

11 J. Dewey, *Türkiye Maarifi Hakkında Rapor*, İstanbul, Devlet Basımevi, 1939.

12 A. Ekizceli, “Yabancı Uzmanların Türk Eğitim Sistemi Hakkında Verdikleri Raporlar 1924-1960 Üzerine Bir Analiz”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, 2006.

13 Ç. Budak, “Türkiye’de ilkokul programları ve yabancı uzmanların ilkokul programlarına olan etkisi 1923-1960”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 2010.

14 B. Parker, *Türkiye’de İlk Tahsil Hakkında Rapor*, Ankara, Maarif Vekilliği, 1939.

1.3. Kate V. Wofford'un Eğitim Anlayışı ve Türkiye Maarifi Hakkında Görüşleri

Kate Vixon Wofford, eğitim alanında özellikle kırsal bölgelerde eğitim üzerine odaklanan bir Amerikalı eğitim uzmanıdır. Yaşadığı dönemde Amerika'da bir üniversitede ilkokul bölüm başkanlığı yapan ve köy eğitimi alanında çalışmaları olan Wofford, yazdığı eserler ile köy/kırsal bölgelerde eğitim alanında uzmanlığı ile tanınır hale gelmiştir.¹⁵ Wofford, yaptığı çalışmalarda kent ve kırsal bölge fark etmeksizin her öğretmenin, görev yapacağı bölgenin şartlarına hakim olması gerektiğini belirtmiştir. Bu noktada, öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yaşadığı toplumdaki farklı bölgelerin ekonomik, kültürel veya sosyal koşullarını tanıma fırsatı tanınmasının üzerinde durmuştur. Aksi takdirde, öğretme sürecinin etkili bir şekilde yönlendirilemeyeceği vurgulanmıştır.¹⁶ 1951 yılında çalışmalarına başlayan Wofford, hazırlayacağı rapor için çeşitli illerde öğretmen okulları, Köy Enstitüleri ve köy okullarında incelemelerde bulunmuş, konferanslar vermiş, eğitim paydaşlarının katıldığı toplantılar düzenlemiş ve eğitimcilere anketler uygulamıştır. 1 Şubat 1952 tarihine kadar yürüttüğü bu çalışmalar ise "Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor" adıyla sunulmuştur.¹⁷ Üç farklı bölümden oluşan "Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor" adlı çalışmasında Wofford, köy eğitimi ve öğretimi, öğretmen veya müfettişten oluşan öğretim liderlerinin yetiştirilmesi gibi noktalar üzerinde durmuş; incelemeleri sonucunda birtakım tavsiyelerde bulunmuştur.¹⁸

Araştırmanın konusunu oluşturan yurtdışından davet edilen eğitim uzmanlarının raporlarına dair şu ana kadar birçok çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmalara genel olarak bakıldığında Cumhuriyet Dönemi'nden bu yana olan eğitim sisteminin farklı boyutlarını ele alan uzmanların raporları doküman

15 M. Meggs, "Wofford, Kate Vixon", *South Carolina Encyclopedia*;

<https://www.scencyclopedia.org/sce/entries/wofford-kate-vixon/> [Erişim Tarihi: 2025]

16 K. V. Wofford, *Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1952.

17 Y. Marım - R. Sam, "1950-1960 Arası Amerikalı Uzman Raporları Bağlamında Türk Eğitim Sistemine Çizilen Yol Haritası", *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 2018, s. 11-33.

18 K. V. Wofford, *Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1952.

analizi yöntemiyle incelendiği görülmüştür (Örn. ^{19,20,21,22,23,24,25}). Fakat yapılan çalışmalarda geçmişte sunulan uzman tespitlerinin şu anki eğitim sistemi ile bağlantı oluşturacak yani günümüz eğitim sistemini bu tespitler bakımından inceleyen ve geçmişten günümüze eğitim sistemimizdeki durumu irdeleyen bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Araştırmada sınıf öğretmenleri, okul müdürleri ve akademisyenlerin görüşleri ile geçmişten günümüze ilkokulların durumuna yönelik bir değerlendirme yapılması ve eğitim sistemimizde ya da ilkokul öğretim programlarında sık sık yapılan değişiklikleri retrospektif bir bakış ile analiz etmek amaçlanmış ve araştırmada şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı uzmanların görüş, tespit ve önerilerinde ortaklaşan ve farklılaşan noktalar nelerdir?
2. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı uzmanların görüş, tespit ve önerilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
3. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı uzmanların görüş, tespit ve önerilerine ilişkin okul müdürlerinin görüşleri nelerdir?
4. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı uzmanların görüş, tespit ve önerilerine ilişkin üniversitedeki akademisyenlerin görüşleri nelerdir?

-
- 19 Ç. Budak, “Türkiye’de ilkokul programları ve yabancı uzmanların ilkokul programlarına olan etkisi 1923-1960”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 2010.
 - 20 A. Kılıç - S. N. Şad, “Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Eğitim Sistemimizdeki Yabancı Etkilerinin İncelenmesi”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, cilt 11, sayı 21, 2024, s. 115-138; <https://doi.org/10.29129/inujse.1440336>
 - 21 R. K. Kutlu, “John Dewey’in Türk Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2005.
 - 22 Y. Marım - R. Sam, “1950-1960 Arası Amerikalı Uzman Raporları Bağlamında Türk Eğitim Sistemine Çizilen Yol Haritası”, *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 2018, s. 11-33.
 - 23 Z. Tangülü - O. Karadeniz - S. Ateş, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemimizde Yabancı Uzman Raporları 1924-1960”, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, cilt 9, sayı 5, 2014, s. 1895-1910.
 - 24 M. Şahin, “John Dewey’s Influence on Turkish Education System in the Early Republic Era”, *European Journal of Education Studies*, cilt 3, sayı 6, 2017, s. 622-632.
 - 25 A. I. Yüksel, “Türkiye’de ilköğretimin gelişmesinde yabancı uzman raporlarının etkisinin incelenmesi 1923-1960”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, 2021.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada Cumhuriyet'in ilanından sonra ülkemize davet edilen yabancı eğitim uzmanlarının ilkokullara ilişkin görüş, tespit ve önerilerine yönelik öğretmen, okul yöneticisi ve akademisyen görüşlerinin incelenmesi amacıyla betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntem, araştırmada ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koymaya yöneliktir; bu yöntemle birlikte ele alınan durum olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanmaya çalışılır.²⁶⁻²⁷

2.2. Örneklem

Bu araştırmanın veri kaynaklarını cumhuriyet döneminde ülkemize davet edilen yabancı uzmanlardan John Dewey, Beryl Parker ve Kate V. Wofford'un Türk eğitim sistemine dair hazırlamış oldukları raporlar, sınıf öğretmenleri, okul müdürleri ve akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmada öncelikle yabancı uzmanların raporları analiz edilmiştir. Daha sonra Ankara ilinde köy/mahalle (N:32), ilçe (N:68) ve şehir merkezindeki (N = 100) ilkokullarda görev yapan 200 sınıf öğretmeninden anket yoluyla veri toplanmıştır. Anketler uygulandıktan sonra, yine aynı bölgelerde görev yapan 6 öğretmen (3 Şehir, 2 İlçe ve 1 Köy), 6 okul müdüründen (3 şehir merkezi, 2 köy ve 1 ilçe) görüşme yoluyla veri toplanmaya devam edilmiştir. Araştırmada son olarak, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki (Doğu Anadolu, Ege, İç Anadolu, Marmara) devlet üniversitelerinde görev yapan hem sınıf öğretmenliği hem eğitim programları ve öğretim alanında uzman olan ya da bu alanda çalışmaları olan 7 öğretim elemanının görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın nitel verileri için örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve kriter örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda öğretmen ve okul müdürleri belirlenirken maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile şehir, köy ve ilçeden katılımcılara ulaşılmıştır. Akademisyenlerin seçiminde ise sadece ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Akademisyenlerin hem sınıf öğretmenliği hem de program geliştirme alanında uzmanlığa sahip olması ya da çalışmalar yapması kriter olarak belirlenmiştir. Ayrıca görüşme yapılan tüm katılımcıların hem yeni (maarif) hem eski ilkokul öğretim programları hakkında bilgi sahibi olması ölçütü konmuştur.

26 M. D. Galle - W. R. Borg - J. P. Gall, *Educational Research*, White Plains, NY, Longman, 1996.

27 Şener Büyüköztürk - Ebru Kılıç Çakmak - Özcan Erkan Akgün - Şirin Karadeniz - Funda Demirel, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Pegem Akademi, 2010.

2.3. Veri Toplama Süreci

Doküman İncelemesi

Araştırmada doküman analizi ile incelenen raporlarda uzmanların görüş,tespit ve önerilerinin ortaklaşan ve farklılaşan yönleri belirlenmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.²⁸ Doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir. Araştırma kapsamında öncelikle ilgili raporların yazıldığı dönemde kullanılan dilin bugün geniş kitleler tarafından anlaşılmasının güç olacağı göz önünde bulundurularak araştırmacı belirli görüş, tespit ve önerileri günümüz Türkçesine göre uyarlamıştır. İki anlatım arasındaki tutarlılığa ilişkin hem eğitim programları ve öğretim hem de Türkçe eğitimi alanından iki uzmanın; Türkçe eğitimi alanından üç uzmanın ve hem eğitim programları ve öğretim hem de eski Türk dili ve edebiyatı alanından bir uzmanın görüşlerinden yararlanmıştır.

Öğretmen Anket Formunun Geliştirilmesi ve Uygulanması

Öğretmen Anket Formu (Ek 1) oluşturulurken, Cumhuriyet'in ilanından sonra ülkemize davet edilen eğitim uzmanlarının görüşlerini yansıtan raporlar incelenerek ölçütler belirlenmiştir. Öğretim programları, sağlık uygulamaları, okulun fiziki koşulları, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme ve değerlendirme, okul sistemi konu başlıklarından oluşan ölçütlere yönelik, “Kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum” şeklinde beşli likert tipi deneme formu hazırlanmıştır. Anket formunun kapsam ve görünüş geçerliğini sağlamak amacıyla 3 eğitim programları ve öğretim, 2 eğitim yönetimi teftişi planlaması ve 1 ölçme ve değerlendirme uzmanı olmak üzere toplamda altı uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Ardından ölçme aracının görünüş geçerliğini için ayrıca örneklem dışında kalan üç sınıf öğretmeni ile deneme uygulaması gerçekleştirilmiş; deneme uygulamaları sonucunda anket maddelerinin öğretmenler tarafından anlaşıldığı görülmüş ve anket formunun nihai hali oluşturulmuştur.

Görüşme Formunun Geliştirilmesi ve Uygulanması

Araştırmada sınıf öğretmenleri, okul müdürleri ve akademisyenlerden eğitim uzmanlarının ilkokullara dair sunmuş oldukları görüş, tespit ve önerilerin günümüzde gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerini daha kapsamlı bir şekilde

28 Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.

incelemek amacıyla görüşme formu da geliştirilmiştir. Üç eğitim programları ve öğretim, 2 eğitim yönetimi teftişi planlaması ve 1 ölçme ve değerlendirme uzmanından alınan görüşler ile üç sınıf öğretmeni ve iki okul müdürüyle yapılan ön uygulamalar sonrası yapılan düzenlemeler ile görüşme formuna nihai hali verilmiştir. Görüşme formunun nihai hali iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, on iki sorudan oluşan kişisel bilgiler sorularını içermektedir. İkinci bölümde ise on sekiz görüş ifadesi hazırlanmış olup öncelikle katılımcılara, bu görüş, tespit veya önerilere katılıp katılmadıklarının öğrenilmesi amacıyla “evet, hayır ve kısmen” şeklinde cevaplar sunulmuştur. (Ek 2) “Hayır ve kısmen” cevapları için neden bu düşüncede olduklarının cevaplanması istenmiş; “evet” cevapları için görüş ifadelerini ayrıntılı bir şekilde inceleyen ek sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan nihai form, sınıf öğretmenleri ve okul müdürleri ile yüz yüze; akademisyenler ile çevrim içi olarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri kaybının önlenmesi amacıyla yapılan görüşmeler, katılımcılardan gerekli izinler alınarak kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları, araştırmacı tarafından verilerin analizi için yazılı metne dönüştürülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmanın Öğretmen Anket Formu kullanılarak toplanan nicel verilerinin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Ulaşılan veri setinin betimsel istatistikleri yapılarak her bir maddenin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri tablolaştırılarak sunulmuştur. Anketten elde edilen ortalama değerler, 1.00-1.80 = “Tamamen Katılmıyorum”, 1.81-2.60 = “Katılmıyorum”, 2.61-3.40 = “Kararsızım”, 3.41-4.20 = “Katılıyorum”, 4.21-5.00 = “Tamamen Katılıyorum” şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmanın doküman incelemesi ve görüşme ile elde edilen nitel verilerinin analizinde ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın veri setleri analiz edilirken hem tümevarımcı hem tümdengelimci yaklaşım²⁹ birlikte kullanılmıştır. Dokümanlar incelenirken, araştırmacı tümevarımcı yaklaşım ile raporları satır satır okumuş ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan temaları belirlemiştir. Görüşme verilerini analiz ederken hem tümdengelimci hem de tümevarımcı yaklaşımı birlikte kullanmıştır. Bu kapsamda raporlardan elde ettiği temalardan hareketle veriyi incelemiş, veriyi incelerken bu raporlarda ele alınan görüşler dışında eğitim paydaşlarıyla yapılan görüşmelerden farklı kodlar ortaya çıktığını görmüş ve bu kodları da listesine ekleyerek ilerlemiştir. Kodların ve temaların düzenlenmesi aşamasında eğitim programları ve öğretim alanından farklı bir uzmanın görüşüne başvurularak

29 Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.

alınan dönütler çerçevesinde alt kod, kod, alt tema ve temalar gözden geçirilmiştir. Bulgular ise raporlardaki ifadeler ve görüşmelerdeki alıntılara yer verilerek sunulmuştur. Alıntılara yer verilirken görüşme yapılan öğretmenlere, okul müdürlerine ve akademisyenlere kodlar verilmiş; öğretmen kelimesi “Ö”, okul müdürü kelimesi “OM” ve akademisyen kelimesi “A” olarak belirtilmiştir.

Nitel Verilerde Geçerlik ve Güvenirlilik

Buaraştırmakapsamında farklı uzman raporlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinden anket ve görüşme formu ve okul müdürleri ve akademisyenlerden görüşme formu ile görüş alınarak veri kaynakları ve yöntem çeşitlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve kriter örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada tutarlılığı ve teyit edilebilirliği sağlamak amacıyla nitel veriler ses kayıt cihazları ve transkript uygulamaları kullanılarak yazılı metne dönüştürülmüştür. Ardından bulgular, daha önce oluşturulan kavramsal çerçeve ile uyumlu olarak temalar, alt temalar ve kodlar şeklinde alıntılara da yer verilerek ayrıntılı betimlenmiş ve sunulmuş, böylece dış geçerliği arttırmak amaçlanmıştır. Bununla birlikte, nitel verilerin güvenirliliğinin sağlanması açısından görüşme esnasında soruların olabildiğinde açık ve net bir şekilde ifade edilmesine özen gösterilmiştir. Ardından elde edilen nitel verilerin farklı bir uzman tarafından analiz edilmesi ve sonuçların karşılaştırılması sağlanmıştır.³⁰ Bu noktada, kodlayıcılar arası güvenirlilik yönteminden yararlanılarak görüşmelerin yazılı metinleri eğitim programları alanından başka bir uzman tarafından da kodlanmış ve kodlama işlemini yapan kişiler arası uyuşum yüzdesi hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası uyuşum yüzdesi %78 olarak bulunmuş ve %70 oranı ile araştırmadaki kodların da düzeyinin yeterli olduğu görülmüştür.³¹

3. Bulgular

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine yönelik John Dewey, Beryl Parker ve Kate V. Wofford'un eğitim sistemimize ilişkin raporları incelenmiştir. Raporların incelenmesi ile üç uzmanın raporlarında sundukları tespit ve önerilerde ortaklaşan ve farklılaşan noktalar olduğu tespit edilmiştir. Tablo 1'de her bir yabancı uzmanın raporlarında hangi temalara kaç kez yer verildiğine ilişkin frekans değerleri gösterilmiştir.

30 Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.

31 M. B. Miles - A. M. Huberman, *Qualitative Data Analysis*, Sage, 1994.

Tablo 1. Yabancı Eğitim Uzmanlarının Raporlarındaki Tespit Edilen Temalar ve Frekans Sayıları

Yabancı Uzmanların Raporlarının Adları	Tema	f
John Dewey “Türkiye Maarifi Hakkında Rapor”	Öğretim Programları	6
	Sağlık Uygulamaları	7
	Okul Sistemi	3
	Okulun Fiziki Koşulları	5
	Öğretme-Öğrenme Süreci	0
Beryl Parker “Türkiye’de İlk Tahsil Hakkında Rapor”	Öğretim Programları	6
	Sağlık Uygulamaları	0
	Okul Sistemi	5
	Okulun Fiziki Koşulları	9
	Öğretme-Öğrenme Süreci	11
Kate V. Wofford “Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor”	Öğretim Programları	12
	Sağlık Uygulamaları	0
	Okul Sistemi	0
	Okulun Fiziki Koşulları	4
	Öğretme-Öğrenme Süreci	8
	Ölçme ve Değerlendirme	0

Her üç uzmanın raporunda öğretim programları, okulun fiziki koşulları ve öğretme-öğrenme süreci temaları üzerinde ortaklaşan noktaların olduğu; sağlık uygulamaları, okul sistemi, ölçme-değerlendirme temaları yönünden farklılaşan noktalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, elde edilen veriler ile incelenen raporlarda John Dewey’in sağlık uygulamalarına (f = 7); Beryl Parker’ın, öğretme-öğrenme sürecine (f = 11); Kate V. Wofford’un ise öğretim programları (f = 12) temasına en fazla vurgu yaptığı tespit edilmiştir.

Öğretim Programları teması içerisinde, Öğretim Programının Hazırlanmasında Yer Alan Unsurlar, Öğretim Programının İçeriği, Sağlık Uygulamaları teması altında Ders Dışı Sağlık Etkinlikleri, Ders İçi Sağlık Etkinlikleri, Okul Sistemi teması altında Öğretim Takvimi, Teneffüsler, Okul Kıyafetleri, Okulun Fiziki Koşulları, Okul Binalarının Fiziki Koşulları, Sınıfların Fiziki Koşulları, Okul Bahçelerinin Fiziki Koşulları, Öğretme-Öğrenme Süreci teması altında, Sınıf İçi Öğretim Yöntemleri, Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Yeri, Öğretme-Öğrenme Sürecinde Kullanılan Materyaller, Sınıf Dışı Eğitsel Faaliyetler ve Ölçme ve Değerlendirme teması altında Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri alt teması içerisinde Öğrenci Gelişim Düzeyine Uygun Ölçme ve Değerlendirme ve Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde Çeşitlilik temaları yer almaktadır.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular, sınıf öğretmenlerine uygulanan anket ve görüşme formundan elde edilen nicel ve nitel veriler ile elde edilmiştir. Araştırmada “öğretim programı” temasına ilişkin öğretmenlerin, mevcut durumda farklı bölgelerin yerel ihtiyaçlarının dikkate alınmasına “kararsızım” (X:2.96), öğrencinin yaşamıyla ilişki kurulmasına (X:3,54) ve öğretmenlerin, öğrencilerine ve çalıştıkları bölge şartlarına göre programlarını düzenlemesine (X:3,60) “katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada “öğretim programı” teması içerisinde ilkokuldaki derslere ilişkin nicel veriler ise, öğretmenlerin ilkokulda yer alan ders çeşitlerini (Fen, Görsel sanatlar vs.) yeterli bulma konusunda “Kararsız” kaldıklarını göstermektedir (X:3.40). Ayrıca, araştırmanın nicel verileri derslerin öğretim programlarının niteliği ile ilgili de dikkat çekici bilgiler sunmaktadır. Bu kapsamda anket sonuçları mevcut durumda yer alan derslerin öğretim programlarının iyileştirilmesine yönelik olarak, Türkçe (X:3.56) ve Matematik dersleri (X:3.73) için “Katılıyorum”; bunlar dışında kalan Fen bilimleri (X:2.96), Sosyal Bilgiler (X:3.29), Hayat Bilgisi (X:2.69), Beden Eğitimi (X:3.08), Müzik (X:3.32) ve Görsel sanatlar (X:3.29) dersleri için de “Kararsızım” düzeyinde görüşlerin olduğunu ortaya koymuştur. Buradan hareketle, derslerin gruplandırılmasının önemli olduğu fakat bu gruplandırmada yer alan derslerden bazılarının öğretim programının geliştirilmesi gerekliliği anlaşılmaktadır.

Öğretim programları konusunda nitel veriler ise öğretim programının hazırlanmasında yer alan unsurlar açısından bölgelerin koşullarını önemli buldukları, mevcut programlarda öğrenci yaşamıyla ilişki kurulması açısından programlarda yer alan konuların bazen soyut kaldığı, öğretmenlere esneklik sağlanması açısından da genel çerçevenin belirlenerek bu olanağın oluşturulmasını

belirttikleri görülmüştür. Öğretim programlarının hazırlanmasında bölge koşullarına dikkat edilmesi gerektiğine ilişkin bir öğretmenin görüşleri şu şekildedir:

...öğretim programlarının daha çok köy öğrencilerinden ziyade biraz daha bütün öğrencilerin ortalamasını alarak düzenlendiğini düşünüyorum. O yüzden köy öğretmenleri veya köy öğrencilerinin şartlarını çok göz önünde bulundurduğunu düşünmüyorum. Bu şekilde köy öğrencilerine yönelik ders programı daha çok esneklik tanınabilir. Ve onların şartlarına uygun bölgesel bazda programlar oluşturulabilir. (Ö2)

Programlarda öğrenci yaşamıyla ilişki kurulması hakkında ise öğretmenlerden bir diğeri şu görüşleri ifade etmiştir:

...İşte bunların günlük hayatımızda nerede işe yarayacağını sorguluyorlar. Maalesef zorlanıyoruz yani bu konuda... Mesela Fen dersini çok seviyorlar. Çünkü deney yapıyorum. Sürekli bir şeyler getiriyoruz. Onu çok seviyorlar. Ama mesela Sosyal Bilgiler dersinde anlatılan bazı şeyler onlara çok soyut geliyor. (Ö5)

Öğretmenlere öğretim programının uygulanması hususunda esneklik tanınmasına ilişkin de bir başka öğretmen şu görüşleri ifade etmişlerdir:

...Genel birçok çerçeve çizilir. Öğretmen, ihtiyacına göre onu ayarlayabilir. Eklemler çıkarmalar yaparak. Yani tek tip kesin bir müfredat olmamalı. Öğretmenlere bu konuda esneklik sağlanmalı. Ama tabii öğretmenin de bu konuda yetkili olması gerekir. (Ö3)

Ayrıca, mevcut ilkökul programlarında yer alan dersler konusunda derslerin yeterli olduğuna ilişkin bir öğretmen (Ö2): *...Zaten kullanılan öğretim programı da tespite belirtilene benzer. İlkokul seviyesinde yer alan bu derslerin yeterli olduğunu düşünüyorum...* ifadelerini kullanırken, bir başka öğretmen (Ö5) öğrencilerin derslerdeki yeterlikleri açısından okuduğunu anlama konusunda bazı sorunlar gözlemlediklerini ise *...okuma daha önemli. Okuduğunu anlayan çocuk zaten Matematiği de yapıyor, diğer dersleri de yapıyor. Okumada gerçekten sorunumuz var...* ifadeleri ile belirtmiştir. Müzik, resim gibi derslerin de branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi gerekliliği bir öğretmen (Ö1): *...müzik olabilir, resim olabilir. Bu derslere kendi alanındaki öğretmenler girdiğinde daha verimli olacağını düşünüyorum...* şeklinde ifade ederken, başka bir öğretmen (Ö3): *...Özellikle Resim, Müzik ve Beden Eğitimi derslerine branş öğretmenleri girerse çocuklar da en baştan daha nitelikli yetişebilir bu branşlarda. Bazen biz yetersiz kalıyoruz...* ifadelerini kullanmıştır. Nitel veriler ayrıca her üç yabancı uzmanın raporlarında belirttiği öğretim programı ile ilgili bilgilerin öğretmenlere

göre çoğunlukla geçerli olduğunu gösterirken, geliştirilmesi gereken alanlara yönelik yabancı uzman görüşlerinin günümüzde kısmen geçerli olduğunu göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 1,2,3,4)

Sağlık uygulamaları açısından nicel verilerde ise günümüzde uygulamalı bir şekilde sağlık derslerinin yürütülmesi (X:3,13), öğretim programlarında sağlık konusuna gereken önemin verilmesi (X: 3,25) ve velilere bilgilendirme amaçlı çalışmalar yürütülmesi (X:3,33) noktalarında öğretmen görüşlerinin “Kararsızım” düzeyinde yoğunlaştığını göstermektedir. Nitel veriler ise, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığı arasında iş birliği çalışmalarında okullarda sağlık görevlilerinin bulundurulması açısından destek sağlanmasına yönelik olarak bir öğretmen (Ö3):...*Geçen mesela bir sınıfta suçiçeği hastalığı çıktı. Hani okulumuzda belki bir sağlık görevlisi haftada bir, ayda bir gelip bilgilendirme yönünde konferans yapabilir...* ifadelerini kullanmıştır. Aynı öğretmen mevcut derslerde yer alan sağlık konularının ilkökul düzeyi için yeterli olduğuna yönelik ise:...*ayrıca bir derse gerek olduğunu düşünmüyorum. Yani mesela Hayat Bilgisi dersinin içerisinde verilmesi yeterli olacaktır...* ifadelerini, başka bir öğretmen (Ö4) ise:...*Sağlık konuları Fen Bilgisi dersinin içerisinde var ve ilkökul düzeyinde bu konuların yeterli olduğunu düşünüyorum...* ifadelerini kullanmıştır. Nitel veriler ayrıca John Dewey’in sağlık uygulamalarına ilişkin raporunda belirttiği görüşlerin günümüzde öğretmenlere göre geçerli olduğunu göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 5)

“Okul sistemi” teması içerisinde yer alan öğretim takvimine ilişkin ise nicel veriler sınıf öğretmenlerinin yıl içerisinde (X:2.64) veya gün (X:2.72) içerisinde okulların açılış-kapanış zamanlarında yerel ihtiyaçların dikkate alındığı konusunda kararsız olduklarını göstermektedir. Teneffüsler ile ilgili olarak ise nicel veriler, sınıf öğretmenlerinin teneffüs sürelerinin yeterli olması konusunda “Katılıyorum” (X:3.87) görüşünü sunduğunu göstermektedir. Okul kıyafetlerine yönelik ise nicel veriler okul kıyafetine ilişkin mevcut uygulamaların yerinde olduğu sonucunu göstermektedir (X:3.94). Nitel veriler ise öğretmenlerin öğretim takviminin hazırlanması konusunda bölgesel düzenlemelerin yapılması, teneffüs sürelerinin yeterliği ve okul kıyafeti uygulamalarının uygunluğu yönünde görüş belirttiklerini göstermektedir. Öğretmenlerden birisi okul takviminin hazırlanması konusunda bölgesel düzenlemelerin yapılmasını şu ifadeler ile belirtmiştir:

...*Okullar o dönemde kapatılıp daha erken açılabilir. Yani okulun açılıp kapanma zamanı bütün ülkenin genelinde değil de bölge bölge düzenlenebilir aslında veya Haziran’da kapanıyor diyelim. Haziran’da örneğin Güney bölgelerinde sıcaklık daha erken başladığı için öğrenciler okula da gelmiyor o*

zaman. Daha Haziran olmadan Mayıs Nisan gibi kapanıp Eylül'de de açılabilir veya 15 tatil daha kısaltılabilir o bölgeler için. Yani tek tip zaman diliminden ziyade bölgesel olarak düzenlenebilir (Ö2).

Başka bir öğretmen (Ö1) teneffüs sürelerinin yeterliliği ile ilgili şu sözleri söylemiştir: *...Şu an teneffüslerimiz uzun yeterince. Hatta haddinden fazla uzun. Öğrencilerin ihtiyaçlarını giderebildiklerini düşünüyorum.* Bir başka öğretmen ise okul kıyafeti uygulamasının uygunluğu konusundaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

...Okul formasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Serbest kıyafete şiddetle karşıyım. Burada da 1-2 sene denendi. Yani hiç okula gelesim gelmiyordu. Rengarenk çocuklar görüyorsun hiçbir disiplin yok. Çocuk okula mı ait, dışarıdan birisinin çocuğu mu belli değil. Güvenlik açısından da çok sıkıntı oluyor. O yüzden yani şu an kullanıyoruz okul forması (Ö3).

Nitel veriler ayrıca, John Dewey'in okulların açılış-kapanış zamanlarına yönelik görüş, tespit ve önerisinin öğretmenlerin çoğunluğuna göre günümüzde geçerli olduğu (bkz. ek 2, görüş ifadesi 6); Beryl Parker'ın teneffüslere yönelik görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerli olmadığı (bkz. ek 2, görüş ifadesi 7) fakat okul kıyafetlerine yönelik görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerliğini koruduğu sonucuna ulaşmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 8)

“Okulun fiziki koşulları” teması ile ilgili ise araştırmanın nicel verileri sınıf öğretmenlerinin okulun temizlik ve düzenine önem verilmesi (X:3.16), sağlık açısından uygunluğu (X:2.88), okul binaları (X:2.63) ve sınıfların genişliği (X:2.91), sınıf duvarlarının boyalarının iç açıcı renklerde olması (X:3.23) ve sınıfların çeşitliği etkinlikler yapabilmeye uygunluğu (X:2.67) gibi fiziki koşullarına ilişkin genel olarak “kararsız” olduklarını göstermektedir. Anket sonuçlarına göre en yüksek ortalamaya sahip olan maddenin “Sınıflarda öğrencilerin eserleri sergilenmektedir.” (X:3,94) olduğu ve görüşlerin katılıyorum düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Buradan hareketle, öğretmenlerin sınıflarında öğrencilerinin eserlerini sergileme konusuna dikkat ettikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra, X:2,38 ortalama ile de en düşük ortalamanın “Okul bahçesi, yeterli ve uygun oyun alanlarına sahiptir.” maddesine ait olduğu ve öğretmen görüşlerinin katılmıyorum düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, okul bahçelerinin yeterli ve uygun oyun alanlarının olmadığı yorumu yapılabilir.

Nitel verilerde ise sınıf öğretmenlerinin okul binalarının bir yaşam alanı olması ve bu anlamda atölyelerin oluşturulması yönünde görüş belirttiği de görülmüştür. Öğretmenlerden birisi okulun yaşam alanı olması ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

...Gülerek ve isteyerek gelmeli. Bunu sağlamak için de ders ne kadar zevkli işlerse işlenilsin diğer etkenler ön plana çıkıyor. Okulu bir öğretim yeri olarak değil de yaşam alanı olarak gördüğü zaman çocuk daha zevkli geliyor. Orada sosyalleşecek, oyun oynayacak. Aynı zamanda derslerini de yapacak. O yüzden bu önemli. Yani bir yaşam alanına gözüyle bakıyorum ben. Kendim için de öyle bakıyorum. Sadece eğitim verilen bir bina olmamalı çocuğun gözünde (Ö3).

Bir başka öğretmen (Ö4) ise okullarda atölyelerin olması gerektiğini ... Öğrencilerin yetenekleri ve istekleri doğrultusunda bilgisayar, resim veya müzik alanında atölyeler oluşturulabilir... şeklinde ifade etmiştir. Nitel veriler ayrıca Wofford'un raporunda belirttiği görüş, tespit ve önerisinin öğretmenlere göre günümüzde geçerli olduğunu göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 9)

Okul bahçelerine ilişkin nitel veriler de okul bahçelerinin yeterli ve uygun oyun alanlarının olmadığı yönündeki nicel verileri destekleyici niteliktedir. Öğretmenlerin oyun alanlarında kullanılan zeminin öğrencilere uygun olmadığını ve uygun oyun alanlarının oluşturulmasını tavsiye ettikleri görülmüştür. Bir öğretmen (Ö3) konuya ilişkin olumsuz görüşünü: ...Sadece okul alanı, okul bahçesi, betondan başka bir yer değil ya da parke taşları döşenmiş öğrenci orada koşturup duruyor... şeklinde ifade etmiştir. Bazı öğretmenler ise bu olumsuz duruma ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır:

...Özellikle top oyunları için futbol sahası, basketbol sahası yeterli olmalı, mevcuda göre ayarlanmalı. Yine bizim bahçemiz de oldukça geniş ama yine aynı sebepten ötürü mevcuttan dolayı yetersiz kalıyor. Yani mevcuda göre ayarlanmalı okul bahçeleri (Ö3).

...Bizim çocuklar sadece bahçede koşturuyorlar. Oyun becerilerini daha geliştirecek parkurların, kendilerinin fiziki becerilerini geliştirebilecek şeylerin olması gerekiyor. Onlar yetersiz (Ö4).

Nitel verilerde ayrıca sınıfların fiziki ortamına ilişkin görüşlerde aydınlatmanın yeterliliği, öğrenen dostu bir hava olması, duvar renklerinin durumu, öğrenci eserlerinin sergilenmesi ve akıllı tahtanın kullanımı açısından olumlu yönde; sıraların kullanışsızlığı açısından olumsuz yönde görüşler yer almaktadır. Öğretmenlerin okulun fiziki koşuluna ilişkin olumlu görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

...Öğrencilerimizin eserlerini panoya asıyoruz mutlaka. Herkesinkini güzel ya da kötü hiç ayırt etmiyorum. Ben asıyorum hepsini. Görsünler. Sınıfımızdaki çeşitli etkinlikleri de asıyoruz. Sınıflarımız renkli bizim (Ö4).

Bir başka öğretmen (Ö6) sınıfındaki olumlu koşulları: “...*Duvarların boyası konusunda da problemimiz yok. İç açıcı, çocukların hoşuna gidecek türden renklerimiz var. Karartıcı bir sınıflarımız yok yani...*” şeklinde ifade ederken, bir diğer öğretmen (Ö1) konuya ilişkin “...*Şu an sınıf ortamlarında güneş ışığı, aydınlatma yeterli. Hatta bir taraftaki sınıflar çok güneş alabilir. Öyle koyu renk perdelerimiz var güneşi kesmek için...*” şeklinde ifadeler kullanmıştır. Başka bir öğretmen sıralara ilişkin olumsuz görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

...Yani sıralar biraz büyük. Aslında yine eski tip sıralar var. Bazı sıralar ayaklarından dolayı çok yer kaplıyor. O sıralarda böyle U düzeni veya grup şeklinde yapıp o şekilde yapamıyorsun çok yer kaplıyor (Ö4).

Ayrıca nitel verilerde Parker’ın sınıfların fiziki durumuna ilişkin görüş, tespit ve önerilerin günümüzde öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre geçerli olmadığı; sıra, yazı tahtası gibi eşya ve teçhizata ilişkin görüş, tespit ve önerilerin ise günümüzde kısmen geçerli olduğu ve oyun bahçelerine yönelik görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerliliğini koruduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 10,11,12)

Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin nicel veriler incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin etkili öğretim yöntem ve tekniklerine yer verme hususunda genel olarak “katılıyorum” yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin anket verileri detaylı olarak incelendiğinde ise, aktif katılımı sağlamaya (X:3.66), grup çalışmasına (X:3.62), çocukların gelişim düzeyine uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına (X:3.71) ilişkin görüşlerin genellikle “Katılıyorum” düzeyinde ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler (X:3.35), bireysel farklılıkların dikkate alınmasına (X:3.38), grup çalışmalarında benzer özelliklere sahip öğrencilerin aynı grupta olmasını sağlamaya (X:3.10) ilişkin görüşlerin ise “Kararsızım” düzeyinde olduğu dikkati çekmektedir. Araştırma bulgularına göre X:3,81 ortalama ile en yüksek ortalama sahip olan maddenin “Derslerin öğretme-öğrenme sürecinde ders kitabı dışında farklı materyallerden de yararlanılmaktadır.” olduğu ve öğretmen görüşlerinin katılıyorum düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür. Buradan hareketle, öğretmenlerin derslerde ders kitabı dışında farklı materyallerden de yararlandıkları söylenebilir. Bunun yanı sıra, X:2,63 ortalama ile de en düşük ortalamanın ise “Okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, etkili şekilde öğrenmeyi sağlamaya uygundur.” maddesine ait olduğu ve bu maddeye ilişkin öğretmen görüşlerinin kararsızım düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Nitel verilerde de öğretmenlerin öğrenci merkezli eğitime önem verdikleri ve bireysel farklılıklara dikkat ettikleri tespit edilmiştir. Bir öğretmen (Ö4) öğrenci merkezli

eğitime mevcut durumda daha çok önem verdiklerine ilişkin:...*Yani o zaman öyleydi ama şu an öyle değil. Şu an öğrenci merkezinde daha çok oyunla yapıyoruz etkinlikleri. Bol bol etkinlik de yapıyoruz...* ifadelerini kullanmıştır. Başka bir öğretmen ise bireysel farklılıklara dikkate ettiğini şu cümlelerle açıklamıştır:

...Tabii ki önemli bir konu. Öğrencilerim arasında da farklı alanlarda aktif olan öğrencilerim var. Sınıfta da onların bu özelliklerine dikkat ederek yöntem seçimi yapmaya çalışıyorum. (Ö6)

Ayrıca nitel veriler Parker'ın katı bir eğitim sistemi ile ilgili görüşünün öğretmenlerin çoğunluğuna göre geçerli olmadığı, fakat öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklarının dikkate alınmadığı ile ilgili görüşün günümüzde kısmen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (bkz. ek 2, görüş ifadesi 13,14). Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının uygunluğuna ilişkin nicel veriler öğretmenlerin bu konuda "kararsız" olduğunu göstermektedir. Buna yönelik nitel veriler ise öğretmenlerin ideal sınıf mevcutlarının oluşturulmasında Wofford'un önerdiği sayı aralığını (vasati olarak 30-40 öğrenci) fazla bulduklarına işaret etmektedir. Konuya ilişkin bir öğretmenin görüşü şu şekildedir:

...Bütün öğrencilere ulaşamıyoruz. Özellikle birinci sınıflarda çok büyük problem oluyor. Bütün öğrencilerle ayrı ayrı hemen ilgilenmemiz gerekiyor ki yanlış yaptığı yerde o anda düzeltelim. 35-40 öğrenciye o anda ulaşabilmek çok zor oluyor. Hepsine ulaşamıyorsun. Ulaşamadığımız öğrenciye de yanlış yaptığında o şekilde devam ediyor. Alışmış bir şekilde de gidiyor. Bu yüzden çok zorluyorlar bizi. Yani 35-40 kişi yerine 25 veya 30 kişi sınıflarda eğitim-öğretim daha kolay. (Ö1)

Bu veriler doğrultusunda Wofford'un görüş, tespit ve önerisinin öğretmenlerin çoğunluğuna göre günümüzde kısmen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Ek 2, görüş ifadesi 15). Öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan materyaller açısından nicel veriler incelendiğinde ise, Türkçe (X:3.29), Matematik (X:3.54), Hayat Bilgisi (X:3.28), Fen Bilimleri (X:3.54), Sosyal Bilgiler (X:3.42) derslerindeki araç-gereçlerin yetersizliği konusunda sınıf öğretmeni görüşlerinin "Kararsızım" düzeyinde; Beden Eğitimi (X:3.65), Müzik (X:3.74), Görsel Sanatlar (X:3.65) derslerindeki araç-gereçlerinin yetersizliği açısından ise "Katılıyorum" düzeyinde yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ders kitaplarının öğrenmeyi etkili şekilde sağlamaya yardımcı olacak nitelikte olması (X:2.77) ve ders kitaplarının öğrenci ihtiyacını karşılaması konusunda ise sınıf öğretmenlerinin görüşünün "Kararsızım" (X:2.65); ders kitaplarının öğretim programına uygunluğu (X:3.42) ve ders araç-gereçlerinin çeşitlilik göstermesi (X:3.81) hususunda ise "Katılıyorum" düzeyinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır.

Nitel veriler ise, yeni programlarla birlikte ders materyallerinin de geliştirildiğini fakat öğretmenlere materyal desteği sağlanması konusunda görüşlerin olduğunu göstermektedir. Bu konuda bir öğretmen (Ö4): *...Yani şöyle hem kitap konusunda hem de materyal konusunda yeterli değil. Desteklenmemiz gerekiyor...* şeklinde ifadeler kullanmıştır. Bu verilerden hareketle, Parker'ın ders kitaplarına ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde kısmen düzeyinde geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (bkz. ek 2, görüş ifadesi 16). Bu durumu destekleyici olarak bir öğretmen şu sözleri söylemiştir:

...Türkçe ders kitapları da çok ağır. Yani ikinci sınıf öğrencisi için düşündüğümde... İlk başta bir metin var kitabın. En başındaki Eylül yani birinci sınıftan yeni çıkmış çocuk. Dört sayfalık metin var. Yani ben bile bir okuyuşta anlayamam onu. Sonunu okurken başını unuturum. Türkçe kitabıyla da özellikle belirtmek istiyorum. Türkçe kitaplarındaki metinler hiç çocuklara göre değil. (Ö3)

Sınıf dışı eğitsel faaliyetler konusunda da nicel verilerde bu tür faaliyetlere yer verilmesi konusunda öğretmen görüşlerinin “Kararsızım” düzeyinde (X:3.18) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel veriler ise, sınıf öğretmenlerinin birçoğu tarafından müze, kütüphane ziyaretleri gibi faaliyetlere yeterli düzeyde yer verildiğini fakat sınıf öğretmenlerinden bir kısmının ulaşım veya maddiyat konusunda bazı sorunlarla karşılaştığı yönünde görüşlerin olduğu saptanmıştır. Öğretmen sınıf dışı etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerine yönelik şu ifadeleri kullanmıştır:

...Yeteri kadar katıldığımızı düşünüyorum. Yani her fırsatta bir yerlere gitmeye çalışıyoruz. Çocukların eğitim öğretimine katkısı olacak şekilde işte tiyatro gösterileri, müze gezilerine katılıyoruz. (Ö4)

Başka bir öğretmen (Ö5) ise şu ifadeleri kullanmıştır: *...Yani yer vermeye çalışıyoruz ama şöyle bizim vasıta sorunumuz oluyor. Onun çözülmesi gerekiyor bence. Okulların vasıta konusunda desteklenmesi gerekiyor.* Bu verilerden hareketle, Parker'ın bu konuya ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde kısmen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 17)

Araştırmada oluşturulan son tema ise ölçme-değerlendirmedir. Bu temaya ilişkin nicel verilerde değerlendirme yöntemlerinin öğrenci düzeyine uygunluğu (X:3.70) ve çeşitlilik göstermesi (X:3.80) bakımından sınıf öğretmeni görüşlerinin “Katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, nitel veriler ise öğretmenlerin yeni sistemle birlikte öğrenci gelişim dosyası gibi süreç odaklı değerlendirme araçlarını kullandıklarını ve dijital ortamdan yararlandıklarını göstermektedir. Öğretmenler hem sonuç hem süreç odaklı yöntemlerin

kullanılabileceğini de belirtmişlerdir. Öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

...Mesela biz etkinliklerde süreç odaklıya dönük etkinliklere yer veriyoruz. Mesela bu rubriklere yer veriyoruz. Gerçekten orada ortaya çıkıyor. Ama bir şekilde bir değerlendirme yapılması gerekiyor. Yine sonuç odaklı. Evet, ne öğrendi bu çocuk onu görmemiz gerekiyor. Onun için değerlendirme yapıyoruz ama şöyle, eskiden not korkusu vardı. Şimdi öyle yapmıyoruz işte. Çağırıyorum ben mesela, şunu da şu kadar yapmalısın ama şurada şu hataların var, dikkat etmelisin gibi. Her üniteden sonra yapmaya çalışıyoruz. (Ö4)

...Bir de tek fark olarak artık dijital olarak da değerlendirme yapabiliyorum. İşte yarışmalar yapıyorum. Online olarak, ikili, üçlü, gruplar halinde yarışmalar falan onları ekledik biz. Hani ekstra olarak, klasiklere ek olarak. Onlar da güzel, faydalı oluyor. Elektronik, dijital kaynaklarda mesela "Classdojo" uygulamasını kullanıyorum. Yani veliye de bildirimini gidiyor. İşte çocuğu eksi oluyor mesela ödevini yapmadı diye. Hani veli çocuğunun ödevini yapıp yapmadığından haberdar olabiliyor böylece. Ya da çocuk da çok güzel bir hareket yapıyor, artı puan veriyorum. Eve gidince annesi, babası tebrik ediyor. (Ö1)

Bu konudaki nitel verilerden hareketle de, Parker'ın ilkokulda kullanılacak ölçme değerlendirme etkinlikleri ile ilgili görüşünün günümüzde de geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 18)

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular, görüşme formuna okul müdürlerinin verdiği cevaplar ile elde edilmiştir. Araştırmada "öğretim programı" temasına ilişkin okul müdürlerinin ülkenin farklı ihtiyaçları dikkate alınarak programların hazırlanmasında sosyoekonomik farkların da önemli olduğunu; öğrencinin yaşamıyla ilişki kurulması açısından programlarda sadeleştirme yapılarak programların öğrenciye dönük olması gerektiğini; program oluşturmada öğretmenlere esneklik sağlanması konusunda ise genel çerçevenin hazırlanarak öğretmenlere esneklik tanınmasını veya okulların kendi programlarını hazırlayabilmesini belirttikleri görülmüştür:

...Bence bu okul özelinde yapılabilir. Çünkü 10 km ileride bir okul ve bizim dinamiğimiz, kurum kültürümüz birbirinden tamamen farklıdır. Okul özelinde öğretmenlerle bir araya gelinerek idare ve öğretmen iş birliği ile okullar kendi programlarını hazırlayabilir. Tabii ki bir temel çerçeve olabilir ama özelinde ekleme çıkarmalar yapılabilirdir. (OM1)

Öğretmenlere program oluşturma açısından esneklik tanınmasına ilişkin diğer okul müdürlerinden farklı bir görüş ise şu şekildedir:

...Hayır. Şöyle söyleyeyim. Biliyorsunuz program geliştirme bir uzmanlık işi. Öğretmenin tek başına yapabileceği bir şey değil. O zaman bir karmaşa olur, kaos olur. Dolayısıyla eğitim uzmanlarının Türkiye'ye özelinde belli bölgelere ait belli programları, oranın coğrafi, ekonomik yapısına uygun olarak geliştirmesi daha tutarlı değil mi? Yani öğretmenlere değil, bunun eğitim programları uzmanlarınca geliştirmesi lazım. (OM5)

Öğretim programının içeriği kapsamında okul müdürlerinden elde edilen nitel veriler, Parker'ın raporunda belirttiği ders gruplandırmasının önemli olduğunu fakat günümüz koşullarına göre geliştirilebilir olması gerektiğini göstermektedir:

...Bence şöyle önceki zamanlardaki gibi çocuklar burada köyde ihtiyacı olan çocuğun bir bitki yetiştirmek olabilir, işte bir hayvan beslemek olabilir, sokak hayvanlarına yardım. Bu tarz biraz daha topluma hizmet, sosyal sorumluluk derslerinde artırım olabilir. Ortaokullarda seçmeli dersler var. Biz bu konularda seçebiliyoruz ama ilkokullarda yok. Mesela seçmeli dersler de gelebilir ilkokullara. İhtiyaç üzerine belli başlı kategorilerden seçilebilir. (OM1)

Bununla birlikte, öğrencilerin derslerdeki yeterlikleri açısından uzman raporunda belirtilen alanlardan farklı olarak yabancı dil gibi alanlarda da öğrencilerin yetersiz kaldıkları ve sınıf öğretmenlerinin de belirttiği gibi resim, müzik gibi derslerin branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi gerektiği dile getirilmiştir:

...Yani bu alanların değil daha farklı alanların geliştirilmesi lazım. Ben temel sorun alanlarından birisi olarak yabancı dili görüyorum. Bu yaşantıyla ilgili değil. Öğretmekle ilgili. Siz öğretmekle yükümlü müsünüz...? Yani bunu İngilizce öğretmenlerinin başına yıkıp kalkamazsınız. Programı doğru yapmamışsınız. Bir yerde bir hata var. (OM5)

...ne kadar çok branş öğretmeni gelirse çocuğun içerisindeki cevher o kadar çabuk çıkar. Sınıf öğretmeni bazen yetersiz kalabilir. Çünkü ben müzikten anlamam işin açığını söyleyeyim. Beden eğitimi dersinden anlamam. Ama anlayabildiğim nedir? Yüzde yirmisidir. Ama beden eğitimi öğretmeni bu işin yüzde yüzüne hakim. Yani çocuğun nedir ne değildir ne olabilir? (OM3)

Ayrıca nitel verilere göre Dewey'in programların bölge koşullarına uyacak şekilde öğrencinin yaşamına uygun hazırlanması, Wofford'un öğretmenlere çalıştıkları bölge ihtiyaçlarına göre esneklik verilmesi ve Parker'ın derslerin gruplandırılması ile ilgili görüş, tespit ve önerisinin okul müdürlerinin

çoğunluğunun görüşüne göre günümüzde geçerliğini sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Parker'ın en çok geliştirilmesi gereken alanları okuma, beden eğitimi ve müzik olarak belirttiği görüşünün, günümüzde geçerliğini sürdürmesi konusunda okul müdürlerinin çoğunluğu kısmen geçerli olduğunu belirtmişlerdir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 1,2,3,4)

Sağlık uygulamaları kapsamında okul müdürleri, MEB ile Sağlık Bakanlığı arasında iş birliği yapılması konusunda mevcut durumda okullarda projelerin yürütüldüğü, konferansların düzenlendiği ve bu çalışmaların önemli bulunduğunu belirtmiştir:

...Sağlık hususunda şöyle bir olay var. Biliyorsunuz Okulum Temiz Projesi, Beyaz Bayrak Projesi var. Mesela bizim okulumuz Okulum Temiz Projesi kapsamında belgeli okullardan biridir. Temiz okullardan biridir. Zaten Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda özendirici. Sürekli ekipler gezer okulların temizliğini kontrol eder. Eksiklik aksaklık varsa bildirir. Ona göre belli bir sürede bunları gidermek zorundasınız. Şu son pandemi olayından sonra temizlik hususunda daha bir dikkatliyiz okullar olarak. (OM5)

Okul müdürlerinin bir kısmının bu durumun okullara sorumluluk yüklediğini ve yeterince destek sağlanmadığını belirtmesi dikkat çekici olmuştur:

...Çünkü Türkiye'de eğitim sisteminde sadece bu sağlık konusu değil, yani her türlü güvenlik de dahil olmak üzere okullara ve öğretmenlere yüklenmekte her türlü eğitim. Ve bu da öğretmenlerin asıl işi olan eğitim-öğretim işinin ciddi anlamda aksamasına sebep olmaktadır. Fakat ek kadro takviyesi, sağlıkla ilgili alanında uzman kadro takviyesi yapılmak kaydıyla gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama mevcut şartlarda bu işin öğretmenler üzerinde yürütülmesine kesinlikle ama kesinlikle karşıyım. (OM2)

Ayrıca, sağlık konusuna yönelik derslerin yürütülmesi konusunda da ayrı bir ders oluşturmadan mevcut dersler içerisinde de öğrencilere hedeflerin kazandırılabilceği fakat uygulamalı çalışmaların da yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu verilerden hareketle, Dewey'in raporundaki sağlık uygulamalarına yönelik görüş, tespit ve önerisinin okul müdürlerinin çoğunluğu günümüzde geçerli olduğunu belirtmişlerdir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 5)

Okul sistemi teması içerisinde öğretim takvimine ilişkin görüşler kapsamında bölgelerin coğrafi, ekonomik özellikleri dikkate alınarak bölgesel düzenlemelerin yapılmasını gerekli buldukları tespit edilmiştir:

...Bizim bölgede yok. Çocuklar ... herhangi bir yere göç etmiyorlar ya da bize böyle bir öğrenci gelmiyor. Bizim bu bölge için bu hiçbir okulda yok. Bu

gerekli değil ama gerekli olan yerler olduğunu biliyorum. Özellikle Güneydoğu bölgesinde çocuklar ailece başka yerlere işe gidiyor ve bir ay iki ay belki çocuklar mahrum kalıyorlar. Yani bu programların kesinlikle bölge özeline hatta okul özeline kadar. İncelenmesi ve yapılması uygun. Çok daha uygun olur. (OM1)

Bu kapsamda, okul müdürlerinin çoğunluğu Dewey'in okulların açılış-kapanış zamanlarına ilişkin görüş, tespit ve önerisinin günümüzde de geçerli olduğu belirtmiştir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 6) Ayrıca bu tema kapsamında teneffüs uygulamalarına ilişkin görüşler incelendiğinde teneffüs sürelerinin yeterli olduğu ve teneffüslerin etkili geçmesi adına öğrencilere oyun becerilerinin kazandırılması yönünde etkinliklerin düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir:

...Verimli geçmesi için öğrencilerin birlikte hareket edebilme ve oyun kurma, oyun oynama becerilerinin geliştirilmesi lazım. Çağ çocuğu daha çok bencil ve bireysel. Okullarda bu alanı biz kendi okulumuz adına açmaya çalışıyoruz. Çünkü temel tespit ettiğimiz problem o. Genellikle çocuk oyunları oynatıyoruz. Turnuvalarını yapıyoruz. Bu da onlara şu beceriyi kazandırıyor: Teneffüsle birlikte oyun oynama ve birlikte oyun kurma yetkisini kazandırıyor. Her şeyde çocuk oyun kurabilir: Basit materyallerden de kendi üretebilir. Bunların zaten yaratıcılığında geliştirilir: Eski çağ çocuğu böyleydi bu alanda. Yetileri vardı. Şu anki çocuk da dediğim gibi eğer sınıfta bu yetileri kazandırırız bahçede kendisi zaten kendine bir oyun alanı kurabilir. Teneffüs süreleri yeterli ama çocuklar oyun kurma becerilerini de biraz daha eksikler. (OM4)

Bu kapsamda okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşüne de, Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerli olmadığını göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 7)

Son olarak, okul kıyafetlerine ilişkin okul müdürü görüşlerinde de tek tip kıyafet uygulamasının okullarda olması gerektiği, kıyafet ölçütlerinde de çocuklara uygun renk seçiminin yapılması, ekonomik ve rahat olması hususları ifade edilmiştir. Bir okul müdürü (OM3) ise bu konuda şu sözleri ifade etmiştir: *...Çocuğun 7-8-9 yaşında olduğunu bilerek renklerin çok olduğu, uyumlu olduğu, güzel olduğu bir formanın olması gerektiğini düşünüyorum. Okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşüne göre de Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerli olduğunu söylemek mümkündür. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 8)*

Okulun fiziki koşulları teması kapsamında okul binalarına ilişkin görüşlerde; okul müdürlerinin birçoğu ilkökul düzeyi açısından bina kat sayısının az olmasını ve farklı becerilerin kazandırılmasına yönelik atölyelerin oluşturulmasını tavsiye

ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, mevcut durumda okul binaları konusunda bazı problemler yaşandığı; buna yönelik okulda yaşam alanı olarak gerekli planlamaların yapılması yönünde görüşlerin olduğu görülmüştür:

...Aydınlık, ferah, birtakım zorunlu atölyelerin olduğu, yaşam becerisi atölyeleri dediğimiz atölyelerin olduğu, spor salonunun ekipmanlarıyla birlikte var olduğu, bir müzik atölyesinin aynı şekilde, resim atölyesinin aynı şekilde, donatılarıyla birlikte olduğu ve buralarda da yetkin öğretilerinin olduğu bir okul düşünülebilir. (OM4)

Bu konuda okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşü, Wofford'un raporunda belirttiği görüş ve tespitin günümüzde geçerli olduğunu göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 9)

Okul bahçelerine ilişkin görüşler incelendiğinde ise okul müdürlerinin oyun alanlarının oluşturulması ve kapalı spor salonlarının temini konusunda görüşleri olduğu görülmüştür:

...Oyun yani el becerilerinin, vücut kaslarının gelişimi için böyle daha yumuşak alan, ayakkabılarını çıkarıp girip oynayabilecekleri çocuk oyun alanları da yapılabilir. Çünkü yurt dışında bunlar yapılıyor. Örneklerini gördüm gittim yerinde gördüm. Çocukların böyle yeri gelip ayakkabısını çıkarıp girebileceği bir oyun alanı da düzenlenebilir. (OM1)

Okul bahçeleri konusundaki nitel veriler ayrıca Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin okul müdürlerinin çoğunluğuna göre günümüzde geçerli olduğunu göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 10)

Sınıfların fiziki ortamına ilişkin görüşlerde aydınlatmanın yeterliliği, öğrenen dostu bir ortam olması, akıllı tahtaların kullanımı gibi konularda ise olumlu görüşler vardır. Bu kapsamda okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşüne göre de Parker'ın sınıflara ve sınıflarda bulunan eşya ve teçhizata ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 11, 12)

Öğretme-öğrenme süreci teması kapsamında okul müdürlerinin cevapları kullanılan öğretim yöntemleri açısından günümüz koşullarında öğrenci merkezli eğitimle birlikte öğrencilerin süreçte daha aktif olduğunu göstermektedir:

...Yok yani öğrenci merkezli bir eğitim sistemi. Son öğretim programları buna dayanıyor. Ama bunu benimsemeyip de öğretmenin kendisi katı bir eğitim sistemi uyguluyorsa zaten o öğretmenin kusurudur. Ama felsefe olarak bizim son iki program öğrenci merkezli, o konuda sıkıntı yok. (OM5)

Okul müdürlerinin çoğunluğunun genel görüşleri de, Parker'ın raporundaki görüş ve tespitin günümüzde geçerli olmadığı sonucunu göstermektedir (bkz. ek 2, görüş ifadesi 13). Okul müdürlerinin görüşleri ayrıca bireysel farklılıklara dikkat edilerek grup çalışmalarının yürütüldüğüne ilişkin kanıtlar sunmaktadır: *...Konunun ve öğrencilerin özelliklerine göre gruplar oluşturulabilir. Fakat karma özelliklere sahip öğrencilerin seçilmesi yönünde grup çalışmalarının yapılması öğrenciler için daha verimli olacaktır. Birbirlerinden bir şeyler öğrenme konusunda birbirlerine destek olabilirler. (OM6)*

Bu kapsamda okul müdürlerinin çoğunluğunun genel görüşleri de Parker'ın raporundaki görüş ve tespitin günümüzde kısmen geçerli olduğu sonucunu göstermektedir: (bkz. ek 2, görüş ifadesi 14)

Öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciler konusunda öğretmen başına düşen öğrenci sayısına ilişkin sınıf öğretmenleri ile benzer cevapların verildiği görülmüştür. Bu kapsamda okul müdürlerinin çoğunluğuna göre Wofford'un raporundaki görüşün kısmen geçerli olduğu ve öğrenci sayısı için önerdiği mevcudun (vasati 30-40 kişi) fazla olduğuna yönelik görüşler tespit edilmiştir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 15) Bu temada incelenen ders araç-gereçlerine ilişkin görüşlerde; okul müdürleri günümüz koşullarında teknolojiden yararlanılması ile ders materyallerinin de zenginleştiğini belirtmiştir:

...Şöyle, sadece kitaplar değil, pek çok dijital platform var bakanlığın sağladığı, bizim giriş yapabildiğimiz, resmi bir şekilde kullanabildiğimiz, görsel, işitsel pek çok materyalin bulunduğu. O yüzden bu görüşe katılmıyorum. (OM1)

Bu veriden ve okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşünden hareketle, Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin günümüzde kısmen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 16) Sınıf dışı eğitsel faaliyetlere yönelik ise bu tür faaliyetlerin önemli olduğu ve günümüz koşullarında da kültürel aktivitelere erişim açısından imkanların geliştiğine yönelik olumlu anlamda görüş belirtilmiştir:

...Bence çok geçerli değil. Günden güne artıyor, günden güne daha faydasını görüyoruz. Pek çok sosyal, kültürel etkinlikler yapılıyor. Geziler, kırsal bölge için bile söylüyorum. Biz de destekleniyoruz. Biz geçen sene 4. sınıflarımızda mezuniyetimizi Anıtkabir'e götürdük. Oradan yemek vs. Her türlü desteği de aldık. (OM1)

Raporlardaki ifadelerin günümüzde geçerliğine ilişkin bu okul müdürünün ve araştırmaya katılan okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşlerinden hareketle,

Parker'ın bu konuya ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 17)

Son olarak ölçme-değerlendirme teması kapsamında okul müdürleri, günümüzde Parker'ın görüş, tespit ve önerisine uygun olarak ilkokul öğrencilerinin düzeyine göre süreç odaklı değerlendirmeye yer verildiğini belirtmiştir. Bu anlamda değerlendirme yaklaşımının düzeye uygun olmasının yanı sıra gelişim alanlarının takip edilerek öğrencilerin yönlendirilmesi ve not verme amacının olması noktasında da görüşler sunulmuştur:

...Son dönemde ilkokullarda bu anlamda epey bir mesafe kat etti bakanlık. Şimdi zaten sınav kaldırıldı ilkokullarda. Öğrencilerin süreç içerisinde gelişimleri takip edilerek değerlendirilmesi ön planda. (OM2)

Parker'ın ölçme- değerlendirme konusundaki görüş ve tespitinin okul müdürlerinin çoğunluğunun görüşüne göre geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 18)

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular, görüşme formuna akademisyenlerin verdiği cevaplar ile elde edilmiştir. Bu alt problem kapsamında öğretim programlarının hazırlanmasında yer alan unsurlar ile ilgili olarak akademisyenler ülkenin farklı ihtiyaçları dikkate alınarak programların hazırlanmasının fırsat eşitliği yaratma ve bölgesel farklılıkların yaratacağı olumsuzlukların giderilmesi açısından önemli olduğunu belirtmiş ve ihtiyaç analizi çalışmaları ile kazanımların çeşitlendirilmesini önermişlerdir. Akademisyenlerden birisi bu temaya ilişkin şu cümleleri kullanmıştır:

...işte farklı bölgelerin durum ve ihtiyaçlarına dönük hazırlıklar yapılması gerekirse, öncelikle bu ihtiyaçların ortaya konulması gerektiğini düşünüyorum. Hangi bölgenin, hangi öğrenci profiline, hangi yaş grubunun neye ihtiyacı var? Öncelikle bunun belirlenmesi gerekiyor. Öncelik verilmesi gereken noktanın bu olduğunu düşünüyorum. (A6)

Ayrıca öğrencinin yaşamıyla ilişki kurulmasının öğrenmelerin gerçekleşmesi ve hazır bulunuşluk düzeyi açısından önemli bulunduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerden birisi bu konu kapsamında şu cümleleri kullanmıştır:

...Gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi lazım. Çok ütopik, soyut konular olunca veya çocuk için yabancı olan kavramlar ekleyince çocuk burada bir yabancılık çekiyor. Bu kez o kavramı anlatmaya zaman harcıyoruz. Çünkü burada bir alt yapı yok. Biz buna hazır bulunuşluk düzeyi diyoruz. Burada bir hazır bulunuşluk düzeyi yok çünkü çocuğun onunla ilgili bir ön bilgisi yok. Şimdi sen Ağrı'daki bir

çocuğa deniz kavramını verdiği zaman çocuğun aklına direkt o deniz metaforu gelmeyebilir. Belki bir gölet gelecek. Belki bir dere gelecek. Burada bölgeye ait bazı yaşantılara da yer vermek gerekiyor. (A2)

Program oluşturmada öğretmenlere esneklik sağlanması konusunda ise bölgesel farklılıkların önemli olduğuna ve buna uygun olarak okul temelli planlama veya bölgesel planlamaların yapılması tavsiyesine yer verilmiştir:

...Öğretmenlere bu konuda esneklik tanınması ile öğretmenler buldukları bölgenin şartlarını düzenleyebilir. Bildiğiniz üzere, hala kırsal bölgelerde okula devam konusunda problemler yaşıyoruz. Çerçeve programa bağlı olmak kaydıyla öğretmenler öğrencilerine göre, köy dinamiklerine göre programlarını oluşturabilmeli. (A7)

Bu verilerden ve akademisyenlerin çoğunluğunun görüşünden hareketle, Dewey'in programların yerel ihtiyaçlara ve öğrencilerin yaşamına uygun olması yönündeki görüş, tespit ve önerinin günümüzde de geçerli olduğu; Wofford'un öğretmenlere esneklik sağlanması konusundaki görüş, tespit ve önerisinin günümüzde kısmen geçerliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 1 ve 2)

Öğretim programının içeriği kapsamında akademisyenlerden elde edilen nitel veriler, Parker'ın raporunda belirttiği ders gruplandırmasının önemli olduğunu ve günümüzde akademisyenlerin tamamının görüşüne göre geçerli olduğunu, (bkz. ek 2, görüş ifadesi 3) fakat günümüz koşullarına göre bazı açılardan yetersiz kaldığını ve farklı ders içeriklerinin de programlarda olması gerekliliğini göstermektedir. Bir akademisyen (A1) bu konuda şunları söylemiştir: *...Robotik kodlama vermiyoruz ama belli bir yaştan itibaren bizim bunlara ihtiyacımız var.* Bununla birlikte, öğrencilerin derslerdeki yeterlikleri açısından akademisyenlerin ifadelerinin öğrencilerin günümüzde de okuma, güzel sanatlar veya beden eğitimi gibi alanlarda yetersiz kaldıkları üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir:

...Öğrencilerin hani bütünsel olarak ve aynı zamanda rehberlik açısından bakarsak psikolojik açıdan da desteklenmeleri sağlıklı bir şekilde yetişmeleri için sanatla ilgili ve beden eğitimi oyunla ilgili ders saatlerinin artırılması hem sağlıkları açısından hem bu kademedeki öğrencilerin hareket oyun ihtiyacını karşılamak açısından bir düzenleme şeklinde düşünülebilir. (A5)

Bu verilerden hareketle, Parker'ın öğrencilerin yeterlilik gösterdiği alanlara ilişkin görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerlik düzeyinin akademisyenlerin çoğunluğuna göre kısmen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 4)

Sağlık uygulamaları kapsamında akademisyenlerin MEB ile Sağlık Bakanlığı arasında iş birliği yapılması konusundaki uzman önerisini okul içi çalışmalar, ailelerin eğitilmesi ve projeler yürütülmesi açısından önemli buldukları tespit edilmiştir. Bir akademisyen bu konuda şu ifadeleri kullanmıştır:

...iki bakanlık bu konuda iş birliği kurarlarsa daha kolay olur. Yani işler, eğitimler daha kolay olur. Keza ailelerin eğitilmesi konusunda zaten çok önemli. Okulların zaten velilerle iş birliği içerisinde olması elzem olan konulardan biri. Ama çok büyük hani problemler yaşanıyor burada da. Sağlık Bakanlığı ayrı, Millî Eğitim Bakanlığı ayrı böyle projeler yapmak yerine birlikte yapıp ailelere ulaşırlarsa çok daha verimli olur. (A4)

Ayrıca, sağlık konusuna yönelik derslerin yürütülmesi konusunda da ayrı bir ders oluşturmadan mevcut dersler içerisinde, program dışı etkinliklerle veya ayrı bir ders olarak hazırlanarak öğrencilerin kazanımlara ulaşabileceği belirtilmiştir:

...sağlıklı yaşama dönük hedefler, kazanımlar ve program dışı etkinliklerin önemli olduğunu düşünüyorum ve bunun gerek resmi program aracılığıyla gerek uygulanan program aracılığıyla, okullardaki eğitim programları aracılığıyla, ekstra programlarla veya örtük programla bunun bir şekilde kazandırılması, sağlıklı yaşam farkındalığı kazandırılması gerektiğini düşünüyorum. Dediğim gibi program arası bileşen, program dışı etkinlikler, örtük program kapsamında da olabilir, uygulamalı olabilir, daha böyle okulun vizyonu bu yönde olabilir. (A6)

Bu kapsamda akademisyenlerin tamamının görüşünden hareketle de, Dewey'in görüş, tespit ve önerisinin günümüzde geçerliğini sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 5)

Okul sistemi teması içerisinde yer alan öğretim takvimine ilişkin görüşler kapsamında ulusal takvimin bölgelerin koşulları dikkate alınarak düzenlenmesi veya ailelerin mevsimlik işçi olma durumunda gezici okulların açılması verilerine ulaşılmıştır:

...Herkes için başlangıç ve bitiş süresi aynı olabilir. Ama bu tür özel şartları olan öğrenciler için gezici okullar şeklinde bir düzenleme yapılabilir. Yani örneğin mevsimlik işçidir çocuğun ailesi ve buna göre hani her zaman bulunduğu yerden başka bir yere göç etmesi gerekebilir çalıştığında. O zaman gezici okullar devreye girebilir. Ailesiyle başka bir yerdeyken ailesinin çalıştığı işten dolayı başka bir yerleşim yerinde olan çocukların eğitime devam etmesi için gezici okullar ve gezici öğretmenlerle eğitimlerinin devam etmesi sağlanabilir. (A5)

Bu kapsamda, Dewey'in okulların açılış-kapanış zamanlarına ilişkin tespit ve önerisinin günümüzde de geçerli olduğunu belirten akademisyenlerin çoğunlukta

olduğu tespit edilmiştir (bkz. ek 2, görüş ifadesi 6). Teneffüs uygulamalarına ilişkin ise akademisyenlerin farklı görüşleri mevcuttur. Akademisyenlerden bazıları mevcut uygulamalarda teneffüs sürelerinin öğrencilerin ihtiyaçlarını giderebilme konusunda yeterli olduğunu düşünürken diğerleri yetersizliği konusunda vurgu yapmıştır:

...ciddi bir tam gün öğretim uygulaması var. Bu da özellikle öğle yemeği saati uzun tutuyor. O yüzden de bu zamanı uzunluğu öğrenci yemeğini yedikten sonra bile ciddi anlamda oyun oynayabilecek ya da arkadaşlara vakit geçirebilecek bir zamanın varlığını bize sunuyor. (A3)

...Yani şeye katılıyorum evet. Teneffüs süreleri uzatılmasını. Çocukların okulda bulunduğu aralık anlamında, zaman aralığı anlamında çocuğun yaşına uygun olacak şekilde düzenlemelerin yapılması gerekiyor.(A5)

Öğretmenlerin oyunlara katılımı konusunda ise öğretmenlere bu sorumluluğun verilmesinin, öğretmenlerin de kendi ihtiyaçlarını giderebilmesine engel olabileceği yönünde görüşlere yer verilmiştir:

...teneffüslerde öğretmenlere bence çok da yüklenmemek lazım çünkü öğretmenlerin de dinlenmeye ihtiyacı var. Ben mevcut haliyle öğretmenlere görev vermenin çok doğru olmayacağını düşünüyorum çünkü zaten yeterince yoruluyor öğretmenlerin mevcut uygulaması bence çok yerinde... Çocuklara çeşitli anlamda sorumluluklar verilebilir mesela okul koridorlarında birçok okulda bu var geri dönüşüm kutuları var her çocuk yağla ilgili geri dönüşüm kutusu var, atık kağıtlarla ilgili var, atık pillerle, atık ilaçlarla ilgili var yani her sınıfa bunlarla ilgili bir sorumluluk verilmesi teneffüste zaman zaman bu öğrencinin o konuda sorumluluğu yerine getirme orayı denetleme görevi verilebilir. Yani öğrenciye de okulun bir personeli gibi davranacak şekilde sorumluluklar verebilir. (A2)

Bu verilerden ve akademisyenlerin çoğunluğunun görüşünden hareketle Parker'ın teneffüs uygulamalarına ilişkin görüşünün günümüzde kısmen geçerli olduğu yönünde olduğu dikkati çekmektedir (bkz. ek 2, görüş ifadesi 7). Okul kıyafetlerine ilişkin görüşlerde ailelerin sosyoekonomik farkları açısından tek tip kıyafet uygulamasının okullarda olması gerekliliği ifade edilmiştir:

...Bizim ülkemiz kesinlikle ve kesinlikle forma giymek zorunda. Neden? Çünkü bizim ülkemiz sosyokültürel düzeyi çok yüksek bir ülke değil. Her gün değişik kıyafetlerle çocuğunu okula gönderebilecek aileler yok. Avrupa gibi değiliz yani biz. Forma bu konuda ailelerin ekonomik anlamda elini çok rahatlatıyor. Akran baskısını, akran çatışmasını engelliyor. (A3)

Kıyafet ölçütlerinde de çocuklara uygun renk seçiminin yapılması, seçenek sunulması ve rahat olması ölçüt olarak değerlendirilmiştir:

...Açıkçası eşofman giymeleri mantıklı bence. Düz kesim eşofmanları tercih etmeleri. İllaki çocuklara pantolon dikte etmek ya da etek dikte etmenin mantıklı olmadığını düşünüyorum. Yani onları sıkacak kıyafetler seçilmemeli. (A1)

Bu kapsamda, Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin akademisyenlerin tamamının görüşüne göre günümüzde geçerli olduğunu söylemek mümkündür. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 8)

Okulun fiziki koşulları teması kapsamında okul binalarına ilişkin görüşlerde akademisyenlerin, okul binalarının yaşanabilir olması açısından güvenlik, sağlık ve hijyene uygunluk, öğrencilerin fiziksel özellikleri gibi unsurlara dikkat çektiği tespit edilmiştir. Ayrıca, mevcut durumda okul binaları konusunda bazı problemler yaşandığı; buna yönelik okulda yaşam alanı olarak gerekli planlamaların yapılması yönünde görüşlerin olduğu görülmüştür:

...Okullarımızda bir güvenlik çalışanı yok. Hani çocukların kullandıkları lavaboları sırf okulun lavabosunu kullanmak için okullara giren, sokaktan geçen vatandaşlar olduğunu biliyorum ben. Dolayısıyla hani bu çok büyük bir sıkıntı bizim için. Merdivenlerde merdiven boşluklarını koruma anlamında hiçbir önlemimiz yok. Merdivenler ağlarla kapatılmış değil merdiven boşlukları. Merdivenlerin yüksekliği, merdivenlerin dikliği çocukların yaş düzeyine uygun değil. Basit tatbikatlar yapılıyor doğal afetler için, acil durumlar için. Bu tatbikatlar gerçekten çocukların uygulayabileceği verimlilikte yapılmıyor. Bir kural uygulaması tam olarak yok. Bu konuda çok büyük sıkıntılar var bence. (A1)

Bu görüşlerden ve akademisyenlerin tamamının görüşünden hareketle, Wofford'un raporunda belirttiği görüş ve tespitin de günümüzde geçerli olduğu ortaya çıkmıştır (bkz. ek 2, görüş ifadesi 9). Okul bahçelerine ilişkin görüşler incelendiğinde akademisyenlerin günümüz koşullarında yetersiz oyun alanlarının olduğuna ve zeminin uygun olmadığına yönelik görüşleri yer almaktadır:

...Okul bahçelerinin fiziki koşulları biraz önce bahsettiğim gibi yani çocukların toprağa basabilecekleri ve ağaçlar arasında oturabilecekleri okul bahçelerinde ufak da olsa bir alan yok. Bence böyle bir şeye de ihtiyaç var. Salt betondan oluşmamalı okul bahçeleri. (A1)

Bu anlamda, okul bahçeleri konusunda Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin günümüzde akademisyenlerin tamamının görüşüne göre geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 10)

Bununla birlikte, akademisyenlerin sınıfların fiziki ortamına ilişkin görüşlerinde aydınlatmanın yeterli olması, duvar renklerinin durumu ve akıllı tahtaların kullanımı gibi konularda olumlu görüşlerinin olduğu görülmüştür:

...Renkler eskiye göre daha iyi; eskiden daha kötüydü renkler. Öğretmenlik yaptığım döneme göre renklere biraz daha dikkat edilmeye başlandı. Temel eğitim döneminde küçük yaşlarda soft renklerin seçilmesi önerilir. Açık mavi gibi, açık pembe gibi. Genelde açık mavi önerilir. Biraz daha dikkate alınıyor. Bazı yeni yapılan model okul binalarında daha renklendirilmiş paneller kullanılıyor. Okul binalarının dışında da sınıflarda da. (A1)

Akademisyenler ayrıca bu temaya ilişkin olarak, sıraların kullanışsızlığı ve resmi bir havanın sınıflarda hakim olması gibi olumsuz görüşler bildirmiş ve öneri olarak da eşyaların hareket edilebilir olması ve öğrenme merkezlerinin olmasını sundukları görülmüştür:

...İşte bu ağır ikili sıralar hani klasik okullarımızdaki sıralar özellikle ilkokulu için bence uygun değil, bunların değişmesi gerekiyor. Daha hafif, daha rahat oturumu olan sıralar olmalı ve yani hemen grup çalışması düzenine geçilebilecek sıralar olmalı. Yani masa sandalye şeklinde olabilir daha ergonomik olan masa sandalyeler. Daha kolay hareket edebilirler, bir araya getirebilirler. Kullanışlığı önemli, öğrencilerin hareket edebilmesi önemli. Bir de yani zaten sert sıralar önemli bir tehlike de arz ediyor. Yani çünkü çarpma sivri kenarları var. Yani çocuk bir düştüğü zaman, çarptığı zaman çok daha ağır hasar bırakabiliyor bu mevcut sıralar. (A4)

...Sınıfta çeşitli öğrenme merkezleri olabilir. Yani sadece çocuk sırasında oturarak derse katılma gibi bir durum olmayabilir. İşte matematikle ilgili bir öğrenme merkezi, fenle ilgili bir öğrenme merkezi, drama ile ilgili, sanatla ilgili gibi böyle farklı alanlarına göre öğrenme merkezleri olup çocukların hareketli bir şekilde o merkezlerde yer alarak çalışmalar yapmalarını sağlayacak şekilde olabilir. (A5)

Akademisyenlerin çoğunluğunun görüşleri de, Parker'ın sınıfların fiziki durumuna ilişkin görüşlerinin günümüzde de geçerli olduğunu göstermektedir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 11) Sınıflarda bulunan eşya ve teçhizata yönelik Parker'ın görüş ve tespitinin günümüzde geçerli, kısmen ve geçersiz olduğuna ilişkin görüş bildiren akademisyen sayılarının birbirine yakın olmakla birlikte çoğunluğunun görüşüne göre bu durumun geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 12)

Öğretme-öğrenme süreci teması kapsamında öğretim yöntemlerine ilişkin görüşler genel olarak incelendiğinde akademisyenlerin görüşlerinin, yöntem seçiminde tek bir yöneme bağlı kalmadan ve öğrencilerin farklı özelliklere sahip oldukları gerçeği göz ardı edilmeden öğrenme sürecinin düzenlenmesi yönünde olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda, Parker'ın raporunda vurgulanan katı bir eğitim sisteminin varlığı akademisyenlerinin çoğunluğunun görüşüne göre günümüzde geçerli değildir. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 13) Ayrıca akademisyenlerin görüşlerine göre Parker'ın raporlarında yer verdiği öğrencileri yavaş, orta, pekiyi nitelendirmeler gibi olumsuz tespitlerin şimdiki koşullarda çok fazla geçerli olmadığı fakat işlenen konunun yapısına ve öğrencilere göre karma grupların tercih edilmesi gibi önerilerin günümüzde geçerliliğini sürdürdüğünü ifade ettikleri görülmüştür:

...Yani herhangi bir özelliği açısından öğrencilerle aynı özelliklere sahip öğrenciler aynı grupta olmamalı; karma gruplarda olmalı. Karma grupları oluşturduktan sonra da örneğin grup üyelerine çeşitli görevler verdiğimizde de farklı çalışmalarda her seferinde öğrencilere farklı görevler de verilmeli. Şimdi mesela şeye de karşıyım. Yani bir öğrenci hep sanatla ilgili çalışmalarda iyi oluyor diye hep o tür görevler verilmemeli ona. Tamam o konuda iyi olabilir. Elbette gelişmesine fırsat vereceğiz ama belki henüz fark edilmemiş başka potansiyeli olan alanlar da olabilir. Dolayısıyla bunun ortaya çıkması için farklı görevler de verilmeli. Sürekli hep iyi olduğu alanlarda değil, farklı farklı alanlarda görevler verilmeli ki çocuk onu bir kendisini hem tanuması için hem de bir fırsat verilsin. Belki hiç denemediği alanlarda da belli bir noktaya kadar gelişme imkanı olacak. Fırsatın da verilmesi gerekiyor. (A5)

Akademisyenlerin çoğunluğunun bu konudaki genel görüşü yabancı uzman raporundaki görüş ve önerinin günümüzde geçerli olduğu yönündedir (bkz. ek 2, görüş ifadesi 14):

Öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciler konusunda öğretmen başına düşen öğrenci sayısına ilişkin sınıf öğretmenleri ile benzer cevapların verildiği yani Wofford'un raporunda belirttiği görüşün geçerli fakat önerilen mevcudun fazla olduğuna yönelik görüşler tespit edilmiştir. Ayrıca, şu anki sınıf mevcutlarının da değişkenlik gösterdiğini belirttikleri görülmüştür. Bu kapsamda Wofford'un görüş, tespit ve önerisinin günümüzde kısmen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 15) Ders araç-gereçlerine ilişkin görüşlerde ise akademisyenlerin çoğunluğu Parker'ın görüşünün günümüzde de geçerliliğini koruduğunu (bkz. ek 2, görüş ifadesi 16) fakat bazı akademisyenler günümüz koşullarında teknolojiden yararlanılması ile ders materyallerinin de zenginleştiğini ve öğretim programına uygunluğunu belirttikleri görülmüştür:

...Son zamanlardaki uygulamalarda artık günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle birlikte sadece basılı kitaplar değil bazı dijital materyaller de kullanılmaya başlandı artık. İşte e-kitaplar şeklinde ya da dijital bazı platformlar şeklinde. Dolayısıyla basılı ders kitapları dışında bir çeşitlilik sağlıyor öğretmen ve öğrenci için. Bu anlamda olumlu buluyorum bu çeşitliliği .(A5)

Sınıf dışında uygulanan eğitsel faaliyetlere yönelik bu tür faaliyetlerin önemli olduğu ve günümüz koşullarında da maddi problemler yaşanmasının yanı sıra ulaşım desteğinin de sağlandığı verilerine ulaşılmıştır. Ayrıca, akademisyenlerden birisinin sanal geziler yapılması yönünde önerisi de farklılaşan nokta olarak ortaya çıkmıştır:

...Şimdi son zamanlarda okul dışı öğrenme ortamları artık daha profesyonelleşti. Bizim ülkemizde de öyle. İşte müzeler olsun, bilim merkezleri olsun hem bunların sayısı arttı hem dersler kapsamında ya da okulların çeşitli etkinlikleri kapsamında da daha sık gidilen yerler oldu... O anlamda olumlu gelişmeler olduğunu düşünüyorum. Ya da günümüz teknolojisinde hani hiç değilse çeşitli nedenlerle ya da ekonomik nedenlerle gidilemiyorsa söz konusu bu sanal geziler yoluyla da çalışmalar yapılması mümkün oluyor. (A5)

Bu kapsamda, Parker'ın bu konuya ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde geçerli ve kısmen geçerli olduğunu belirten akademisyen sayılarının aynı olduğu ve çoğunluğu temsil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 17)

Son olarak ölçme-değerlendirme teması kapsamında akademisyenler, günümüzde öğrenci değerlendirmelerinde not verme amacının güdülmediğini ve öğrencilerin süreç içerisindeki gelişimine odaklanıldığını belirtmiştir. Bu anlamda portfolyoların tutulması, gelişim izleme raporlarının kullanılması gibi noktalarda da görüşler sunulmuştur:

...Çocuğun süreç içindeki gelişimine odaklanarak değerlendirme yapılması düşünüldüğü ile ilgili açıklamalar var. Ona katılıyorum aslında. İlkokul grubu için değil aslında bence bütün kademelerde de öyle bir yol izlenmeli. Ama bir taraftan da şuna da dikkat edilmeli. Yani çocuğun gelişimi açısından evet tek bir değerlendirmeye odaklı çalışmalar olmamalı. Sürece yayılacak şekilde çocuğun çeşitli zamanlarda ve çeşitli çalışmalarla performansını belirleyip onun üzerinden değerlendirmeler yapmak ve notla yapmamak ona da katılıyorum. Ki son programlarda da onu çok sık vurguluyor Bakanlık programın özellikleri kapsamında da. İşte sadece bilişsel özelliklerin değerlendirilmesi, kişilik özelliklerinin, bedensel özelliklerinin gibi de yani her yönüyle gelişiminin değerlendirilmesi gibi bunlara da dikkat çekiyor. Böyle olması gerekiyor. (A5)

Bu verilerden hareketle, Parker'ın görüş, tespit ve önerisinin günümüzde akademisyenlerin tamamına göre geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (bkz. ek 2, görüş ifadesi 18)

4. Tartışma

Araştırmada öncelikle John Dewey, Beryl Parker ve Kate V. Wofford'un raporları incelenmiş ve ilkokullara ilişkin görüş, tespit ve önerileri belirlenmiştir. Raporların detaylı bir şekilde analizi sonucunda, öğretim programları, sağlık uygulamaları, okul sistemi, okulun fiziki koşulları, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme-değerlendirme temaları ortaya çıkmıştır. Alanyazında farklı araştırmalarda da uzman raporlarını bu temalara benzer şekilde inceledikleri görülmüştür. İlkokul programlarında yabancı uzmanların etkisinin incelendiği bir araştırmada;³² yabancı uzman raporlarına yer verilmiş ve bu araştırma kapsamında incelenen temalara benzer şekilde öğretim programları, okul binaları ve donanımı gibi başlıklar altında uzman görüşleri analiz edilmiştir. Yapılan araştırmadan farklı olarak ise öğretim yöntem ve teknikleri, köy okulları gibi başlıklara da yer verildiği gözlenmiştir. Bu araştırmadan hareketle, yabancı uzman raporları üzerine yapılan farklı çalışmalarda da bu araştırma kapsamında belirlenen temalar üzerinde durulduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında belirlenen temaların başında öğretim programları gelmektedir. Öğretim programları temasına yönelik hem anket hem de görüşme formu yoluyla nitel ve nicel veriler toplanmıştır. Öğretim programları temasına ilişkin olarak öğretim programlarının ülkenin farklı bölgelerindeki yerel ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanması hususunda anket verileri öğretmenlerin bu konuya ilişkin "Kararsız" olduklarını göstermektedir. Öğretim programları temasına ilişkin akademisyenler, okul müdürleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşme sonuçlarına bakıldığında da ülkenin farklı bölgelerindeki yerel ihtiyaçların dikkate alınması konusunda üç farklı grubun benzer görüşler belirttiği; programlarda bu duruma gereken önemin verilmesini vurguladıkları görülmüştür. Bu konuda, fırsat eşitliği yaratma, bölgesel farklılıkların yaratacağı olumsuzlukları giderme, sosyoekonomik farklar, bölgelere göre öğrencilerin beklentileri gibi noktalara değinildiği gözlenmiştir. Alanyazında, öğretim programlarının değişimi üzerine sınıf öğretmenlerinin görüşlerini inceleyen bir araştırmada³³ öğretim programlarının sahip olması

32 Ç. Budak, "Türkiye'de ilkokul programları ve yabancı uzmanların ilkokul programlarına olan etkisi 1923-1960", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 2010.

33 B. Susam, "Öğretim programlarının değişimi üzerine sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin

gereken özelliklerde bireysel ve toplumsal faktörlere değinilmesi; öğrenenlerin ve toplumun ihtiyacını karşılayacak şekilde bir öğretim programının hazırlanması bulguları bu araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Öğretim programlarının hazırlanmasında öğrencinin yaşamıyla ilişki kurulmasına ilişkin ise anket sonuçları, sınıf öğretmenlerinin mevcut durumda öğretim programlarında buna dikkat edildiğine yönelik görüşlerinin “Katılıyorum” düzeyindeki olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bu konudaki nitel bulguları ise her paydaşın bu noktada gereken önemin verilmesi yönünde görüş belirttiğini göstermektedir. Bu kapsamda, Dewey’in öğretim programlarında ülkenin farklı yerel ihtiyaçlarına önem verilmesi ve öğrencinin yaşamıyla ilişki kurulmasına ilişkin görüş ve önerisinin paydaşların çoğunluğunun görüşüne göre de günümüzde halen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretim programının esnekliği konusuna ilişkin ise anket sonuçları sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları bölgenin şartları ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ders planlarını düzenlemeleri ile ilgili “katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdiklerini göstermektedir. Araştırmanın nitel verilerine göre ise öğretmenlere kendi programlarını oluşturma konusunda esneklik tanınması noktasında görüşlerine başvurulmuş paydaşların çoğunluğu yabancı uzman görüşünün günümüzde de geçerli olduğunu belirttikleri görülmüştür. Paydaşlar genel olarak öğretmenlere esneklik tanınmasını gerekli bulmakla birlikte bazıları sakıncalı durumların da ortaya çıkarılabileceğini; buna yönelik, bölgelere özel programların eğitim uzmanları tarafından yapılmasının daha uygun olacağını dile getirmiştir. Bu araştırmanın bulguları ile tutarlı olarak, kırsal bölgede sınıf öğretmeni olmak olgusuyla ilgili yapılan bir araştırmada,³⁴ kırsal bölgede görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğretim programının çevreye uyumlu olmamasından dolayı uygulamada zorluk yaşadığı sorununa yer vermiştir. Bu noktada öğretim programının esneklik özelliğinin kullanarak öğretmenlerin buldukları çevreye göre programlarında düzenleme yapabilmesinin üzerinde durmuştur.

Öğretim programında yer alan derslerin gruplandırılması ile ilgili olarak ise araştırmanın nicel verileri öğretmenlerin günümüzdeki mevcut ders çeşitlerinin (fen, matematik ...vs.) yeterli olması konusunda karasız olduklarını ortaya koymaktadır. Nicel veriler derslerin öğretim programlarının niteliği ile ilgili

değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 2020.

34 A. Kılıç - S. N. Şad, “Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Eğitim Sistemimizdeki Yabancı Etkilerinin İncelenmesi”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, cilt 11, sayı 21, 2024, s. 115-138; <https://doi.org/10.29129/inujgse.1440336>

dikkat çekici bilgiler sunmaktadır. Bu kapsamda anket sonuçları mevcut durumda yer alan derslerin öğretim programlarının iyileştirilmesine yönelik olarak, Türkçe ve Matematik dersleri için “Katılıyorum”; bunlar dışında kalan dersler için de “Kararsızım” düzeyinde görüşlerin olduğunu ortaya çıkarmıştır.. Bununla birlikte, elde edilen nitel verilerde ise ilkökul düzeyindeki derslerde topluma hizmet, robotik kodlama, değerler eğitimi gibi farklı alanlara da önem verilmesi ve bunlara ilişkin seçmeli derslerin programlara eklenmesi görüşü de dikkat çekicidir. Paydaşların çoğunluğu genel olarak geçmişte sunulan önerinin günümüzde de geçerli olduğunu ve böyle bir gruplandırmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Buradan hareketle, derslerin gruplandırılmasının önemli olduğu fakat bu gruplandırmada yer alan derslerden bazılarının öğretim programının geliştirilmesi gerekliliği anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin derslerdeki yeterliklerine ilişkin ise nicel veriler, öğrencilerin hedeflerine zor ulaştığı dersler bakımından en düşük ortalama değerine sahip anket maddesinin Hayat Bilgisi dersi ile ilgili ve “Katılmıyorum” düzeyinde olduğunu; en yüksek ortalama değerine sahip anket maddesinin ise matematik dersi ile ilgili ve “katılıyorum” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın matematik dersi ile ilgili bulguları, alanyazında yer alan bir çalışmada³⁵ ulaşılan sınıf öğretmenlerine göre ilkökul öğrencilerinin matematik öğretim programlarındaki kazanımlara ulaşma düzeylerinin genel ortalamanın üstünde olduğu sonucu ile ters düşmektedir. Araştırmanın nitel bulgularına göre ise, akademisyenlerin ve sınıf öğretmenlerinin bazıları öğrencilerin okuduğunu anlama konusunda problem yaşandığına değinmiştir. Bununla birlikte, uzman raporlarında belirtilen alanların dışında günümüz çağında öğrencilerin ihtiyacının değişmesinden hareketle, öğrencilerin yeterlik veya yetersizlik göstereceği alanların da değişeceği belirtilmiştir. Bu noktada, okul müdürleri tarafından yabancı dil alanına vurgu yapıldığı gözlenmiştir. Uzman raporunda öğrencilerin yeterli ve geliştirilmesi gereken alanlara ilişkin yer verilen tespitin, paydaşların çoğunluğuna göre de kısmen geçerli olduğu sonucu da bu durumu doğrular niteliktedir. Ayrıca, paydaşlar öğrencilerin sanat, dil veya spor alanında da geliştirilebilmesi için derslerin branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi üzerinde durmuşlardır.

Araştırmanın bir diğer incelenen teması okullardaki sağlık uygulamaları üzerinedir. Buna ilişkin nicel verilerde , günümüzde uygulamalı bir şekilde

35 S. Ü. Tüfekçi, “Öğrencilerin İlkokul Matematik Dersi Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara, 2023.

sağlık derslerinin yürütülmesi, öğretim programlarında sağlık konusuna gereken önemin verilmesi ve velilere bilgilendirme amaçlı çalışmalar yürütülmesi noktalarında öğretmenlerin görüşlerinin “Kararsızım” düzeyinde yoğunlaştığı gözlenmiştir. Nitel veriler incelendiğinde ise, MEB ile Sağlık Bakanlığı arasında işbirliği yapılması noktasında paydaşların ortaklaşan ve farklılaşan görüşleri olduğu ortaya çıkmıştır. Akademisyen ve sınıf öğretmenlerinin hepsi iş birliği çalışmalarının olması yönünde görüş paylaşıırken okul müdürlerinin bazıları, bu iş birliği altında yapılan çalışmaların okullara sorumluluk yüklediğini belirtmiştir. Yapılan iş birlikleri kapsamında, okul içi uygulamalardan, yürütülen projelerden bahsedilirken; öneri olarak okullara sağlık personeli konusunda destek sağlanması gibi konular ele alınmıştır. Bununla birlikte, Dewey’in bir diğer sunduğu görüş ise sağlık bilgisi dersi üzerine ayrı bir ders oluşturulması ve bu dersin de uygulamalı bir şekilde yürütülmesidir. Bu noktada, eğitim paydaşlarının çoğunluğu mevcut derslerin içerisinde de bu konuya ilişkin çalışmalar yürütülebileceğini; fakat uygulamalı olması konusunda uzman görüşüne katıldıklarını dile getirmişlerdir. Bu kapsamda, Dewey’in sağlık uygulamalarına ilişkin önerisinin paydaşların çoğunluğunun görüşüne göre de günümüzde halen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul sistemi teması altında incelenen bir boyut ise öğretim takviminde öğrencilerin buldukları bölgelerdeki koşullar düşünülerek düzenleme yapılmasıdır. Nicel veriler sınıf öğretmenlerinin yıl içerisinde veya gün içerisinde okulların açılış-kapanış zamanlarında yerel ihtiyaçların dikkate alındığı konusunda kararsız olduklarını göstermektedir. Araştırmanın nitel verilerinden elde edilen bulgularda ise farklılaşan noktalar olduğu görülmüştür. Bazı paydaşlar yıl içerisinde okulların açılış-kapanış zamanlarını uygun bulurken, bazıları ise ulusal takvimin bölgelerin koşullarına göre ayarlanması veya öğrencilerin ailelerinin çalışma durumu dikkate alınarak gezici okulların oluşturulması gibi görüşlerde bulunmuşlardır. Ayrıca, gün içerisinde de güneşin doğuş ve batış saati göz önüne alınarak okulların açılış ve kapanış saatlerinin düzenlenmesi değinilen bir diğer noktadır. Bu kapsamda, Dewey’in okul sisteminde yerel ihtiyaçlara göre açılış-kapanış zamanlarının ayarlanmasına yönelik görüş, tespit ve önerisinin paydaşların çoğunluğunun görüşüne göre de günümüzde halen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul sistemi konusunda teneffüsler ile ilgili olarak ise nicel verilere göre sınıf öğretmenlerinin teneffüs sürelerinin yeterli olması konusunda “Katılıyorum” görüşünde ortaklaştığı görülmüştür. Araştırmanın nitel verileri kapsamında da paydaşların teneffüs sürelerinin yeterli olduğu yönünde ortak bir görüşe sahip

olduğu ortaya çıkmıştır. Mevcut durumda teneffüslerin verimli geçmesi adına etkinlikler düzenlenmesi konusunda ise öğretmenlerden elde edilen nicel verilerde ise “Katılmıyorum” görüşünün fazla olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, nitel verilerde teneffüslerin verimli geçmesi noktasında Parker’ın raporunda dile getirdiği teneffüs sürelerinin yetersiz olması ve öğretmenlerin teneffüslerde öğrencilerin oyunlara katılması görüşünün öğretmenler ve okul müdürlerine göre günümüzde geçerli olmadığı, akademisyenlere göre ise kısmen geçerli olduğu vurgulanmış ve teneffüslerin verimli geçirebilmesi adına farklı örnekler sunulmuştur. Öğrencilere teneffüslerde sorumluluklar verilmesi ve günümüzde öğrencilerin birbirleriyle oyun oynamayı yeterli bir şekilde yapmadıklarından dolayı öğrencilere oyun becerilerinin kazandırılması tavsiye edilmiştir. Teneffüs sürelerinin artırılmasına yönelik yapılan bir araştırmada da ³⁶ öğretmenlerin teneffüs sürelerinin yeterli olduğunu düşündükleri; teneffüs sürelerinin etkili bir şekilde değerlendirilmesi açısından da oyun alanlarının geliştirilmesi veya öğrenci mevcuduna göre bahçe düzenlemesi yapılması önerilerini sundukları tespit edilmiştir. Okul kıyafetlerine yönelik ise nicel veriler okul kıyafetine ilişkin mevcut uygulamaların yerinde olduğu sonucunu göstermektedir. Nitel verilerde ise paydaşların çoğunlukla benzer görüş sundukları; öğrenciler arasında sosyoekonomik farklılıklar olması nedeniyle tek tip kıyafet uygulamasının bulunması gerekliliği yönünde görüşlerin ortaklaştığı görülmüştür. Kıyafet ölçütlerinde ise öğrenci düzeyine uygun renk seçilmesi, öğrencilerin rahat hareket edebilmesi ve ekonomik olması noktalarına vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda Parker’ın raporunda belirttiği görüş, tespit ve önerisinin paydaşların çoğunluğuna göre de günümüzde halen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okulun fiziki koşulları teması ile ilgili ise araştırmanın nicel verilerinde öğretmenlerin okullarda temizlik ve düzene dikkat edilmesi, sağlık kurallarına uyulması gibi maddelerde “Kararsızım” düzeyinde görüş sundukları görülmüştür. Okullarda aydınlatmanın yetersiz olması konusunda da öğretmenler “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Nitel verilerde ise okul binalarının yaşanabilirliği açısından ortaklaşan ve farklılaşan görüşler bulunmaktadır. Ortaklaşan noktalarda, güvenlik sorunu, temizlik problemi gibi problem alanların bahsedilmiştir. Bu anlamda, mevcut durumda okul binaları konusunda bazı problemler yaşandığı; buna yönelik okulda yaşam alanı olarak gerekli planlamaların yapılması yönünde görüşlerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda paydaşların çoğunluğunun görüşüne göre de Wofford’un raporunda

36 İ. H. Yurdakal, “Öğretmenlerin Teneffüs Sürelerinin Artırılmasına İlişkin Görüşleri”, *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 2018, s. 71-78.

belirttiği görüş ve önerisinin de günümüzde geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul bahçelerine ilişkin ise nicel verilerde okul bahçelerinin öğrenci mevcuduna uygun genişlikte olması ve yeterli ve uygun oyun alanlarına sahip olması açısından öğretmen görüşlerinin “katılmıyorum” düzeyinde olduğu dikkat çekicidir. Nitel veriler incelendiğinde ise paydaşlar okul bahçelerinde zeminin uygun olmaması, oyun alanlarının yetersizliğini dile getirilen görüşlerde bulunmuşlardır. Bunlara yönelik, öğrencilerin mevcudu dikkate alınarak oyun alanlarının oluşturulması yönünde öneriler sunulmuştur. Ayrıca okul ortamında olduğunu belli eden planlı oyun alanlarının oluşturulması ve bu alanlarda yaratıcılıklarının desteklenmesi gibi noktalara da değinilmiştir. Bu konuda Parker’ın oyun alanlarının durumuna ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde paydaşların çoğunluğuna göre geçerli olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Alanyazında bir araştırmada³⁷ oyunların çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını geliştirmesi adına etkisini dile getirmesi, oyun alanlarının öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyecek nitelikte olması görüşünü desteklemektedir.

Sınıfların fiziki durumu konusunda ise nicel veriler sınıflarda güneş ışığından etkili şekilde yararlanılacak fiziksel özelliklerin olması ya da fiziki düzenlemelerin (sıra düzeni vb.) yapılması ve öğrenci eserlerinin sergilenmesi gibi konularda öğretmenlerin “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Nitel verilerde sınıflar konusunda ortaklaşan diğer noktaların ise sınıfların güneş ışığından etkili şekilde yararlandığı, öğrenci eserlerinin sınıflarda sergilendiği ve duvar renklerinin uygunluğu durumudur. Bununla birlikte, sınıflarda öğrenen dostu veya resmi bir hava olması konusunda farklılaşan görüşler bulunmaktadır. Öğretmenler ve okul müdürleri sınıflarda resmi bir havadan daha çok öğrenen dostu bir hava olduğunu belirtirken, akademisyenler resmi bir hava olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda Parker’ın sınıfların genel durumuna ilişkin görüş, tespit ve önerisinin günümüzde öğretmen ve okul müdürlerinin çoğunluğuna göre geçerli olmadığı, akademisyenlere göre ise geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır anlaşılmaktadır.

Sınıfların fiziksel özellikleri içerisinde yer alan tahtalar konusunda görüşlerine başvuru paydaşlar olumlu görüşlerini belirtmiş; bu anlamda akıllı tahta kullanımını örnek vermişlerdir. Bununla birlikte, sıraların kullanışsızlığı yönünde de benzer görüşler çoğunluktadır. Öğrencilerin fiziksel özellikleri açısından ve derste öğretim yöntemlerinin uygulanmasında sıraların kullanışlı olmadığı da dile getirilmiştir. Bu kapsamda da Parker’ın sınıfların teçhizat bakımından durumuna

37 B. A. Hennessey - T. M. Amabile, *Creativity and Learning: What Research Says to the Teacher?*, Washington DC, National Education Association, 1987.

ilişkin görüş ve tespitinin günümüzde öğretmenlerin çoğunluğuna göre kısmen geçerli olduğu, okul müdürleri ve akademisyenlere göre ise geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında öğretme-öğrenme sürecine ilişkin olarak nicel veriler incelendiğinde günümüzde öğretme-öğrenme süreçlerinde etkili öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına ilişkin görüşlerin genellikle “Katılıyorum” düzeyinde olduğu dikkati çekmektedir. Nitel veriler incelendiğinde ise öğretme-öğrenme sürecinde sınıf içi yöntemler konusunda ortaklaşan ve farklılaşan yönler olduğu tespit edilmiştir. Nitel veriler incelendiğinde ise öğretme-öğrenme sürecinde sınıf içi yöntemler konusunda öğrenci merkezli eğitim, öğrencinin süreçte aktif olması, bireysel farklılıklara dikkat edilmesi gibi durumlarda paydaşların ortaklaşan olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, Parker’ın raporundaki tespitin günümüzde paydaşların çoğunluğunun görüşüne göre de geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Grup çalışmaları konusunda ise paydaşlar farklı özelliklere sahip öğrencilerin aynı grupta olmasına önem verilmesi konusunda hem fikir olmakla birlikte günümüzde Parker’ın bu konudaki görüş ve tespitinin akademisyenlere göre geçerli, öğretmen ve okul müdürlerine göre kısmen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısına ilişkin ise nicel verilerde öğretmen başına düşen öğrenci sayısına ilişkin mevcut duruma yönelik ortalama görüşün “Kararsızım” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel verilerinde ise ortaklaşan noktalar ön plana çıkmaktadır. İdeal sınıf mevcutlarının oluşturulmasında katılımcı paydaşların çoğunluğu, Wofford’un önerisinin kısmen geçerli olduğunu fakat günümüzde mevcutların onun belirttiği sayı aralığından daha düşük olması gerektiğini dile getirmiştir. Mevcut durumda ise öğrenci sayılarının değişkenlik gösterdiği; kalabalık sınıfların veya az sayıda öğrencinin de olduğu belirtilmiştir. Ders araç-gereçleri konusunda da nicel veriler incelendiğinde Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler derslerindeki araç-gereçlerin yetersizliği konusunda sınıf öğretmeni görüşlerinin “Kararsızım” düzeyinde; Beden Eğitimi, Müzik, Görsel Sanatlar derslerindeki araç-gereçlerinin yetersizliği açısından ise “Katılıyorum” düzeyinde yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ders kitaplarının öğrenmeyi etkili şekilde sağlamaya destek olması ve öğrenci ihtiyacını karşılaması konusunda ise sınıf öğretmenlerinin görüşünün “Kararsızım”; ders kitaplarının öğretim programına uygunluğu ve ders araç-gereçlerinin çeşitlilik göstermesi hususunda ise “Katılıyorum” düzeyinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Araştırmanın nitel verileri incelendiğinde ise paydaşların birçoğu ders kitaplarının yeni programla geliştirildiğini ve teknolojiden de yararlandığını ifade etmiştir. Öte yandan, ders kitaplarının öğrenci seviyesine uygun olması da vurgulanmıştır.

Bu konuya ilişkin öğretmen ve okul müdürlerinin çoğunluğu genel olarak; Parker'ın ders kitaplarına ilişkin tespitinin öğretmen ve okul müdürlerinin çoğunluğuna göre günümüzde geçerliğini kısmen korunduğu, akademisyenlere göre ise görüşün halen geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf dışı eğitsel faaliyetler konusunda da nicel verilerde bu tür faaliyetlere yer verilmesi konusunda öğretmen görüşlerinin “Kararsızım” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel verilerde ise sınıf öğretmenlerinin birçoğu tarafından müze, kütüphane ziyaretleri gibi faaliyetlere yeterli düzeyde yer verildiği; okul müdürü ve sınıf öğretmenlerinden bir kısmının ulaşım veya maddiyat konusunda bazı sorunlarla karşılaştığı dile getirilmiştir. Bu noktada, akademisyenlerden birisinin sanal geziler yapılması yönünde önerisi de dikkati çeken noktalardan birisidir. Parker'ın bu konuya ilişkin tespitinin günümüzde öğretmenlerin çoğunluğuna göre kısmen geçerli, okul müdürlerine göre geçerli olmadığı ve akademisyenlere göre ise geçerli ve kısmen geçerli olduğunu düşünenlerin sayılarının çoğunlukta ve eşit olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada oluşturulan son tema ise ölçme-değerlendirmedir. Bu temaya ilişkin nicel verilerde ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrenci düzeyine uygunluğu ve çeşitlilik göstermesi bakımından sınıf öğretmeni görüşlerinin “Katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel veriler incelendiğinde ise mevcut durumda yeni sistemle, süreç odaklı değerlendirme yaklaşımının ön planda olduğu, paydaşların çoğunluğu tarafından belirtilmiştir. Bu noktada, akademisyenler tarafından sunulan önerilerde portfolyoların tutulması, gelişim izleme raporlarının oluşturulması, biçimlendirmeye dayalı değerlendirme yapılması; okul müdürlerinin önerilerinde gelişim alanlarının takip edilerek yönlendirme yapılması, not verme amacının olması ve hem süreç hem sonuç odaklı değerlendirme yapılması; sınıf öğretmenlerinin önerilerinde ise sınıf düzeyine göre hem süreç hem sonuç odaklı değerlendirme yapılması ve öğretmenlere mevcut durumda değerlendirme konusunda yaşanan problemlerden dolayı eğitim verilmesi yer almaktadır. Bu kapsamda, paydaşların uzman raporundaki ifadelerin geçerliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise Parker'ın raporundaki ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve tespitinin paydaşların çoğunluğuna göre günümüzde de geçerli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

5. Sonuç ve Öneriler

Cumhuriyet Döneminde yurtdışından ülkemize davet edilen eğitim uzmanlarının ve günümüz eğitim paydaşlarının görüşleri birlikte incelendiğinde, bazı konularda geçmişten günümüze gelişmeler olduğu, bazı konularda ise eğitim sistemimizde eksikliklerin halen devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma

bulguları öğretim programlarının hazırlanmasında ülkenin farklı bölgelerindeki koşulların dikkate alınması hususunda olumlu görüşler olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, kırsal ve kent arasındaki farklılıklara yönelik öğretim programları eğitim uzmanlarının rehberliğinde hazırlanabilir. Ayrıca öğrencilerin çağın gerektirdiği becerileri kazanmasını sağlayacak seçmeli dersler ilköğretim kademesine eklenebilir. Bununla birlikte, devlet okullarında öğrencilerin farklı alanlardaki gelişiminin izlenmesi açısından ilköğretim düzeyinde resim, görsel sanatlar veya beden eğitimi derslerinin branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi sağlanabilir. Ayrıca MEB ve Sağlık Bakanlığının iş birliği çalışmalarını yapması anlamlı bulunmuştur. Bu verilerden de hareketle , okullara sağlık personeli desteği sağlanması konusunda çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca, öğretmenlere sağlık konusunda hizmet içi eğitimler verilebilir. Okul sistemi konusunda da öğretim takvimi, teneffüsler veya okul kıyafetleri noktasında mevcut uygulamalara ilişkin görüşlerin olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, teneffüslerin verimli geçmesi için öğrencilerin oyun becerilerini geliştirme amaçlı etkinlikler planlanabilir. Okul binalarının ise öğrenme ortamı olduğu kadar öğrencilerin yaşadığı yerler olarak da düşünülerek okullarda güvenlik, sağlık, temizlik koşulları düzeltiler. Ayrıca, okullarda öğrencilerin farklı beceriler kazanacağı atölyeler oluşturulabilir. Okul bahçeleri açısından ilköğretim öğrencilerinin fiziksel özellikleri dikkate alınarak öğrenci mevcuduna uygun olacak şekilde çeşitli oyun alanları planlanabilir. Öğrencilerin vakit geçirecekleri oyun alanlarının zeminleri beton gibi malzemeler dışında öğrencilerin aktivitelerini rahatça yapabilecekleri yumuşak zeminler şeklinde tasarlanabilir. Öğretme-öğrenme süreci konusunda ise, sınıf mevcudlarının minimum seviyede tutulması ile aktif öğrenme yöntemleri uygulanabilir ve sınıfta bulunan tüm öğrencilere ulaşılabilir. Ayrıca, sınıf dışında yapılan sosyal, kültürel veya eğitsel faaliyetlerin daha sık yapılabilmesi açısından okullara ulaşım gibi konularda sağlanan olanaklar geliştirilebilir. Bu noktada, yerel yönetimler okullara destek sağlayabilir. Son olarak, ölçme-değerlendirme yöntemleri konusunda mevcut uygulamaların ilköğretim düzeyi açısından uygun olduğu ve çeşitlilik gösterdiği ve uzman raporlarındaki görüşün paydaşların çoğunluğuna göre günümüzde de geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle, bu noktada uygulayıcı olan öğretmenlerin farklı ölçme-değerlendirme araçlarını etkili bir şekilde kullanabilmelerine yönelik hizmet içi eğitimler planlanabilir.

Bu araştırma ayrıca bir takım sınırlılıklar içermektedir. Araştırma Yabancı eğitim uzmanlarının görüşlerinin sadece ilköğretim düzeyi açısından incelenmesi üzerinedir. Bu anlamda, farklı eğitim kademelerine ilişkin sunulan görüş, tespit ve önerilerin günümüzdeki durumuna yönelik çalışmalar yürütülebilir. Araştırma

Ankara ilinde görev yapan öğretmenler ve okul müdürleri ile ülkenin doğu, orta ve batı kesimlerinde yer alan üniversitelerdeki akademisyenler ile sınırlı tutulmuştur. Bu anlamda, araştırmının daha genellenebilir olması amacıyla farklı illerde görev yapan eğitim paydaşları ile araştırmalar yapılabilir. Ayrıca araştırmada yabancı uzman raporlarındaki hususlara ilişkin öğretmenlerden anket ve görüşme yoluyla, okul müdürü ve akademisyenlerden de sadece görüşme yoluyla veri toplanmıştır. Bu kapsamda ileride yapılacak araştırmalarda okul müdürü ve akademisyenlerden anket yoluyla veri toplanabilir. Öğretmen, okul müdürü ve akademisyen dışındaki eğitim paydaşlarından da görüş alınabilir. Uzman raporlarındaki bazı hususlara ilişkin gözlem yoluyla veri toplanabilir. Sonuç olarak, eğitim sisteminde ya da öğretim programlarında değişiklikler yapılırken daha önce alınan uzman önerilerinin ve bu konuya ilişkin daha önce yapılmış araştırmaların bulguları göz önünde bulundurularak iyileştirilmelerin yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

Adıgüzel, O. C. - Ergünay, O. - Dalioğlu, S. T., “İlkokulların Günümüz ve Gelecekteki İşlevlerinin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi”, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, cilt 7, sayı 4, 2016.

Alptekin, Y. C., “Progressive Education Be Translated into a Progressive Idea?: Dewey’s Report on Turkish Education (1924)”, *International Journal of Progressive Education*, 2006.

Anılan, H. - Kılıç, Z. - Demir, Z. M., “Kırsal Alanda Öğretmen Olmak: Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısı”, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2015.

Ata, B., “1924 Türk Basını Işığında Amerikalı Eğitimci John Dewey’in Türkiye Seyahati”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 2001.

Bakır, K., *Demokratik Eğitim: John Dewey’in Eğitim Felsefesi*, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2025.

Budak, Ç., “Türkiye’de ilkokul programları ve yabancı uzmanların ilkokul programlarına olan etkisi (1923-1960)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 2010.

Büyüköztürk, Ş. - Akgün, Ö. E. - Karadeniz, Ş. - Demirel, F. - Çakmak, E. K., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, 2017.

Dewey, J., *Türkiye Maarifi Hakkında Rapor*, İstanbul, Devlet Basımevi, 1939.

Ekizceli, A., “Yabancı Uzmanların Türk Eğitim Sistemi Hakkında Verdikleri Raporlar (1924-1960) Üzerine Bir Analiz”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, 2006.

Güçlüol, K., “John Dewey Raporundan Esintiler”, *Eğitim ve Bilim*, cilt 9, sayı 53, 2015.

Hennessey, B. A. - Amabile, T. M., *Creativity and Learning: What Research Says to the Teacher?*, Washington DC, National Education Association, 1987.

Kapluhan, E., “1921 Maarif Kongresi’nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri Ve Önemi”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 4, sayı 8, 2014.

Karaduman, G. B., “1924-2018 Programlarına Genel Bir Bakış”, *Geçmişten Günümüze İlkokul Programları 1924-2018* (içinde), ed. G. B. Karaduman - G. Kuru - M. Şen - Z. A. Ertaş - E. Akcan - A. A. Erbaş, Pegem Akademi, 2021.

Kılıç, A. - Şad, S. N., “Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Eğitim Sistemimizdeki Yabancı Etkilerinin İncelenmesi”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, cilt 11, sayı 21, 2024; <https://doi.org/10.29129/inujse.1440336>.

Kutlu, R. K. “John Dewey’in Türk Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi. Sakarya, 2005.

Marım, Y. - Sam, R., “1950-1960 Arası Amerikalı Uzman Raporları Bağlamında Türk Eğitim Sistemine Çizilen Yol Haritası”, *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 2018.

Meggs, M., “Wofford, Kate Vixon”, *South Carolina Encyclopedia*; <https://www.scencyclopedia.org/sce/entries/wofford-kate-vixon/> [Erişim Tarihi: 2025]

Miles, M. B. - Huberman, A. M., *Qualitative Data Analysis*, Sage, 1994.

Öksüz, H. - Köksal, Ü., “Amerikan Belgeleri Işığı Altında Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Eğitim”, *Akademik Bakış*, cilt 11, sayı 23, 2018.

Parker, B., *Türkiye’de İlk Tahsil Hakkında Rapor*, Ankara, Maarif Vekilliği, 1939.

Susam, B., “Öğretim programlarının değişimi üzerine sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 2020.

Şahin, M., “John Dewey’s Influence on Turkish Education System in the Early Republic Era”, *European Journal of Education Studies*, cilt 3, sayı 6, 2017.

Tangülü, Z. - Karadeniz, O. - Ateş, S., “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemimizde Yabancı Uzman Raporları (1924-1960)”, *Turkish Studies* -

International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, cilt 9, sayı 5, 2014.

Tüfekçi, S. Ü., “Öğrencilerin İlkokul Matematik Dersi Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerinin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara, 2023.

Westbrook, R. B., *John Dewey and American Democracy*, Cornell University Press, 1991.

Wofford, K. V., *Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor*, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1952.

Yıldırım, A. - Şimşek, H., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 11 bs., Seçkin Yayıncılık, 2021.

Yurdakal, İ. H., “Öğretmenlerin Teneffüs Sürelerinin Artırılmasına İlişkin Görüşleri”, *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 2018.

Yüksel, A. I., “Türkiye’de ilköğretimin gelişmesinde yabancı uzman raporlarının etkisinin incelenmesi (1923-1960)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, 2021.

Ekler

Ek 1. Öğretmen Anket Formu

Tema	Maddeler	X̄	SS
Öğretim Programı İle İlgili Maddeler	İlkokul öğretim programları, ülkenin farklı bölgelerindeki durum ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.	2.96	1.11
	İlkokul öğretim programlarında öğrencinin yaşamıyla ilişki kurulmasına önem verilmiştir.	3.54	0.87
	İlkokulda öğretmenler çalıştıkları bölgenin şartları ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ders planlarını düzenlemektedir.	3.60	1.03
	İlkokulda yer alan ders çeşitleri (Fen, Matematik, Görsel sanatlar ... vb.) yeterlidir.	3.40	1.19
	Türkçe dersinde öğrenciler okuma becerisi ile ilgili hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.83	1.16
	Türkçe dersinde öğrenciler yazma becerisi ile ilgili hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.80	1.13
	Türkçe dersinde öğrenciler dinleme becerisi ile ilgili hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.90	1.09

	Türkçe dersinde öğrenciler konuşma becerisi ile ilgili hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.93	1.14
	Türkçe dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	3.56	1.11
	İlkokulda öğrenciler Matematik dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	3.25	1.12
	Matematik dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	3.73	0.97
	İlkokulda öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	3.06	1.06
	Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	3.29	1.03
	İlkokulda öğrenciler Fen Bilimleri dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.77	1.01
	Fen bilimleri dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	2.96	1.09
	İlkokulda öğrenciler Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.44	1.08
	Hayat bilgisi dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	2.69	1.16
	İlkokulda öğrenciler Beden Eğitimi dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.84	1.20
	Beden eğitimi dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	3.08	1.23
	İlkokulda öğrenciler Müzik dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	3.17	1.24
	Müzik dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	3.32	1.24
	İlkokulda öğrenciler Görsel Sanatlar dersi öğretim programında yer alan hedeflere zor ulaşmaktadır.	3.12	1.22
	Görsel Sanatlar dersi öğretim programı iyileştirilmelidir.	3.29	1.25
	İlkokulda öğrenciler sağlık konusu ile ilgili hedeflere zor ulaşmaktadır.	2.95	1.17
	İlkokul öğretim programlarında sağlık konusuna gereken önem verilmektedir.	3.27	1.11
Sağlık Uygulamaları	İlkokulda sağlık konusu ile ilgili hedefler uygulamalı olarak öğrencilere kazandırılmaktadır.	3.13	1.14
	Okullarda öğrencileri sağlık konusunda eğitmek üzere çeşitli etkinlikler (kitapçık dağıtımı, bilgilendirme toplantıları...vb.) düzenlenmektedir.	3.25	1.15
	Velileri sağlık konusunda bilinçlendirmek üzere okul aracılığıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.	3.33	1.11

Okul Sistemi	Okulların yıl içerisinde açıldığı ve kapandığı aylar ülkenin farklı bölgelerindeki yerel şartlar ve ihtiyaçlar dikkate alınarak belirlenmiştir.	2.64	1.28
	Okulların gün içerisinde açıldığı ve kapandığı saatler ülkenin farklı bölgelerindeki yerel şartlar ve ihtiyaçlar dikkate alınarak belirlenmiştir.	2.72	1.23
	Öğrencilerin ders dışında beslenme, dinlenme ve oyun gibi faaliyetlerde bulunabilecekleri teneffüs süreleri yeterlidir.	3.87	1.09
	Teneffüslerde öğrencilerin fiziksel gelişimleri için etkinlikler düzenlenmektedir.	2.50	1.18
	Okul kıyafeti ile ilgili mevcut uygulamalar (renk, biçim vb.) ilkokul öğrencileri için uygundur.	3.94	0.925
Okulun Fiziki Koşulları	Okul binalarında temizlik ve düzene önem verilmektedir.	3.16	1.28
	Okul binaları sağlık açısından uygundur.	2.88	1.17
	Okul binaları çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek genişliktedir.	2.63	1.25
	Okul bahçesi, öğrenci mevcuduna uygun olacak genişliktedir.	2.54	1.28
	Okul bahçesi, yeterli ve uygun oyun alanlarına sahiptir.	2.38	1.23
	Okullarda aydınlatma yetersizdir.	2.44	1.10
	Sınıflarda ders işlerken ışığın olumsuz etkilerini en aza indirecek ya da güneş ışığından en iyi şekilde yararlanılacak düzenlemeler (sıra düzeni vb.) yapılmaktadır.	3.44	1.11
	Sınıflar güneş ışığından yeterli düzeyde yararlanılacak fiziksel özelliklere (perdeler, pencere büyüklükleri, duvar boyasının rengi vb.) sahiptir.	3.54	1.12
	Sınıflar, öğrenci mevcuduna uygun genişliktedir.	2.91	1.36
	Sınıf duvarlarının boyasında kullanılan renkler iç açıcıdır.	3.23	1.27
	Sınıflarda öğrencilerin eserleri sergilenmektedir.	3.94	0.93
	Sınıfların fiziki ortamı öğrencilerin çeşitli etkinlikler (uygulamaya dönük, grup çalışması vb.) yapabilmesi için uygundur.	2.67	1.30
Öğretme Öğrenme Süreci	Okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, etkili şekilde öğrenmeyi sağlamaya uygundur.	2.63	1.34
	Derslerde öğrencilerin aktif katılımını sağlamaya dönük öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır.	3.66	1.00
	Derslerde grup çalışmasına yönelik etkinliklere yer verilmektedir.	3.62	1.01
	Derslerde daha çok düz anlatım yöntemi tercih edilmektedir.	2.79	1.16

	Derslerde çocukların gelişim düzeylerine uygun öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır	3.71	0.945
	Derslerde öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır.	3.35	1.04
	Derslerde öğrencilerin bireysel farklılıkları (<i>sayısal veya sözel bir derste pasif olan bir öğrencinin güzel sanatlar gibi bir alanda aktif olabileceği gibi</i>) dikkate alınmaktadır.	3.38	1.08
	Grup çalışmalarında genellikle benzer özelliklere sahip öğrencilerin aynı grupta olmasına özen gösterilmektedir.	3.10	1.08
	Türkçe dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.29	1.13
	Matematik dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.54	1.14
	Hayat Bilgisi dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.28	1.16
	Fen Bilimleri dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.54	1.16
	Sosyal Bilgiler dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.42	1.12
	Beden Eğitimi dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.65	1.15
	Müzik dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.74	1.09
	Görsel Sanatlar dersinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılan ders araç-gereçlerinin sayısı yetersizdir.	3.65	1.11
	Derslerin öğretme-öğrenme sürecinde ders kitabı dışında farklı materyallerden de yararlanılmaktadır.	3.81	0.98
	Ders kitapları öğrenmeyi etkili şekilde sağlamaya yardımcı olacak niteliktedir.	2.77	1.16
	Ders kitapları öğrenci ihtiyacını karşılamaktadır.	2.65	1.16
	Ders kitapları öğretim programları ile uyumludur.	3.42	0.80
	İlkokulda kütüphaneden yararlanma, müze ziyaretleri, sosyal sorumluluk projeleri gibi etkinliklere yeterli düzeyde yer verilmektedir.	3.18	1.15
Ölçme ve Değerlendirme	Derslerde öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ölçme ve değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	3.70	0.97
	Derslerde çeşitli ölçme ve değerlendirme yöntemleri uygulanmaktadır.	3.80	0.88

Ek 2. Yabancı Uzman Görüş, Tespit ve Önerilerinin Günümüzde Geçerliğine İlişkin Paydaş Görüşlerinin Frekans Dağılımı

Görüş İfadeleri	Öğretmen			Okul Müdürü			Akademisyen		
	f_{EVET}	f_{KISMEN}	f_{HAYIR}	f_{EVET}	f_{KISMEN}	f_{HAYIR}	f_{EVET}	f_{KISMEN}	f_{HAYIR}
1. John Dewey: “Müfredat programları, farklı bölgelerin yerel ihtiyaç ve koşullarına uyacak şekilde düzenlenmelidir. Aksi takdirde, dersler öğrencilerin hayatıyla bağlantısız kalır, pratik ihtiyaçlarına cevap vermez ve ilgilerini çekmez.” görüşünde bulunmuştur.	6	0	0	6	0	0	6	1	0
2.Kate V. Wofford: “Köy çocuklarının okula devamının sağlanması ve demokratik bir eğitim verilmesi için öğretmenlere çalıştıkları bölge ihtiyaçlarına, öğrencilerine göre kendi programlarını oluşturma esnekliği tanınmasını “ tavsiye etmiştir.	5	0	1	5	0	1	3	4	0
3. Beryl Parker: “Derslerin, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen, Matematik, Güzel Sanatlar ve Sağlık olmak üzere altı grupta toplanmasını örnek olarak vermiştir. Böyle bir düzenlemenin psikolojik esaslara daha uygun olacağını ve çağdaş öğretim yöntemlerinin uygulanmasını kolaylaştıracağını” belirtmiştir.	6	0	0	6	0	0	7	0	0
4. Parker “En çok geliştirilmesi gereken alanları okuma, beden eğitimi ve müzik olarak belirtmiştir. Hayat bilgisi, coğrafya, tarih ve matematik alanlarında bazı iyi işler yapıldığını, resim ve elişi alanında dikkate değer bir ilerleme kaydedildiğini fakat bu alanlara karşılık sağlık derslerinin zayıf olduğunu” belirtmiştir.	0	6	0	0	5	1	2	3	2

5. Dewey: “Millî Eğitim Bakanlığının, Sağlık Bakanlığı ile işbirliği içerisinde olarak öğrenciye dağıtılmak ve onlar aracılığıyla ailelere etki etmek üzere sağlık kitapçıklarını çıkarmalarını, okul ve toplu bulunan yerlerde sağlık konusunda konferanslar verilmesini ve okullarda en az birkaç yıl olarak sağlık bilgisi dersinin uygulamalı bir şekilde verilmesini; ilkokulların ilk sınıflarında sağlıkla ilgili sohbetler şeklinde dersin yürütülmesini” önermiştir.

6. Dewey: “Okul sistemi, her yörenin özel şartlarına, özellikle ekonomik ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde esnek olmalıdır. Aileler, çocuklarını çiftçilik işlerinde çalıştırmak zorunda kaldıkları için onları okula göndermekte zorluk yaşamaktadır; bu sebeple okulların açılış ve kapanış zamanları buna uygun olacak şekilde düzenlenmelidir” şeklinde belirtmiştir.

7. Parker: “Kısa teneffüslerin gerçek oyunlar için yetersiz olduğunu belirtmiş; teneffüs sürelerinin uzatılmasını ve oyunlarda daha kuvvetli fiziksel aktivitelere yer verilmesini önermiştir. Teneffüs süreleri uzatılır, öğretmenlerin oyunlara katılması sağlanır veya öğrenci liderleri seçilirse istenen sonuçlara ulaşılabileceğini” belirtmiştir.

8. Parker: “Okul forması ile ilgili olarak da bu uygulamanın halk arasındaki farklılıkları azaltması bakımından önemli olduğunu fakat forma rengi olarak seçilen siyah renk tozu belli ettiği için mavi, kahverengi, yeşil kurşuni gibi renklerin daha iyi olacağını, renklerin çocuklar üzerindeki etkisinin göz önünde bulundurulması gerektiğini dile getirmiştir. Ayrıca gerek köy ve gerekse şehir çocuklarının kendi zevklerine göre seçtikleri neşeli elbiselerle okulların belirlediği formalardan büyük farklar olduğunu da” belirtmiştir.

9. Wofford: “Okul, çocuğun öğrenmesi için olduğu kadar, yaşaması için de iyi bir yer olmalıdır. Bu yüzden, okul binası çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar geniş olmalı; sağlık kurallarına uyulmalı, okul binası ve sınıfların temizlik ve düzenine önem verilmelidir” ifadelerini kullanmıştır.

10. Parker: “Oyun alanlarının genişliğinin her okulun mevcut öğrenci sayısı dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiğini” belirtmiştir.

11. Parker: “Sınıfların kalabalıklığını ve pencerenin azlığından dolayı aydınlatmanın yetersiz olduğunu, perde olmamasından dolayı ışığın gelme yönü ve yansımalarının olumsuz koşullara neden olduğunu çocukların bu yüzden ışığın gelme açısına göre yer değiştirmek zorunda kaldıklarını dile getirmiş ve ışığın neden olduğu olumsuz koşulları ortadan kaldırmak için sınıf duvarlarının sınıfın az ya da çok ışık alma durumuna göre uygun renklere boyanmasını ve öğrencileri sıralarda sürekli oturmaktan uzaklaştıracak öğretim yöntemlerinin kullanılmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca, sınıflarda resmi bir havanın hâkim olduğunu ifade etmiş ve sıraların konumlanması gibi sınıfın fiziki ortamının bu duruma neden olduğuna işaret etmiş ve sınıflardaki resmi havanın değiştirilmesi için farklı sıra ve oturma şekillerinin uygulanması, öğrenci eserlerinin sınıfta sergilenmesi, duvarların iç açıcı renklere boyanması gibi” tavsiyelerde bulunulmuştur.

12. Parker: “Teçhizat bakımından değerlendirilmesinde sıraların yapılış tarzlarına ve yazı tahtalarına ilişkin olumsuz görüş paylaşmıştır. Öğrenci sıralarının genel olarak yapılış tarzlarının öğrenci kullanımı ve grup çalışmaları için uygun olmadığı ve yazı tahtalarının sınıftaki konumu, duvardaki yeri, büyüklüğü, yüzeyi gibi özelliklerinin öğrenciler için uygun olmadığı yönünde tespitlerde bulunmuş ve bu durumlara önem verilmesi gerektiğini “vurgulamıştır.	0	4	2	0	2	4	2	2	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

13. Parker:“Dönemin koşullarında öğretmenin bilgi aktarımı yaptığı katı bir eğitim sistemi olduğunu, bu sistemin öğrencilerin kendi etkinlikleri ile öğrenmesine az bir fırsat bıraktığını, uygulamaya ve tartışmaya yönelik faaliyetlerinin eksik olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca grup çalışmalarının, çeşitli ve çocuklara uygun öğretim yöntemlerinin az uygulandığını” belirtmiştir.	0	2	4	1	0	5	2	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

14. Parker: “Öğretmenler tarafından öğrencilerin yavaş, orta, pekiyi gibi niteliklerine göre çeşitli gruplara ayrıldığını dile getirmiştir. Bu noktada, bu uygulamanın öğrenciler arası bireysel farklılıkları dikkate almadığı için sakıncalı olduğu; sayısal veya sözel bir derste pasif olan bir öğrencinin güzel sanatlar gibi bir alanda aktif olabileceğini, öğretim yöntemlerinin değişmesiyle çocuğun sınıftaki seviyesinin de yükselebileceğini vurgulanmıştır. Ayrıca, dönemin ileri düzey gelişmiş okullarında grup çalışmalarında grup üyeleri birbirinden farklı özelliklere sahip, karma olanların daha fazla tercih edildiği tespitine” yer verilmiştir.	0	6	0	0	6	0	4	2	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

15. Wofford: “Öğretmen için yük olan sınıf sayısının fazlalığı değil, tek bir sınıfta öğrenci sayısının fazlalığıdır. Tek sınıfta bir öğretmene verilen öğrenci sayısı vasatı olarak otuz kırk kadar olmalıdır şeklinde” görüş bildirmiştir

2 4 0 2 4 0 2 3 2

16. Parker: “Derslerin öğretiminde kullanılan tek aracın ders kitapları olduğunu, mevcut kitapların niteliğinin orta düzeyde olduğunu ve sayılarının da yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Bu konuda, kitapların öğrencilerin, programın ihtiyaçlarına ve öğretim yöntemlerine göre geliştirilmesi gerektiğini” ifade etmiştir.

2 3 1 1 3 2 4 2 1

17. Parker: “Okullarda müzeler, kütüphaneler vb. gibi sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklere zaman ayrılmasını memnuniyet verici bulmuştur. Ancak mevcut haliyle müzelerin etkisiz, toplantıların çocukların ilgisine uygun olmadığı, kütüphanelerin yetersiz ve az kullanılıyor olduğu, gezilerin nadir, kooperatiflerin orta düzeyde, duvar gazetelerinin monoton, hayır işlerinin sınırlı ve öğrenci topluluklarının resmî bir yapıya sahip olduğu tespitinde” bulunmuştur.

1 3 2 0 1 5 3 3 1

18. Parker: “Öğrencileri değerlendirme konusunda not vermek amacıyla yapılan sınavların ilkökul çocukları için uygun olmadığını ve ayrıca sözlü sınav yönteminin de ilkökul çocuklarının yeteneklerini hakkıyla ölçen bir araç olmadığını” belirtmiştir.

5 1 0 5 1 0 7 0 0

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmacıların her birisinin mevcut araştırmaya katkısı %50 oranındadır.

Çatışma Beyanı

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.